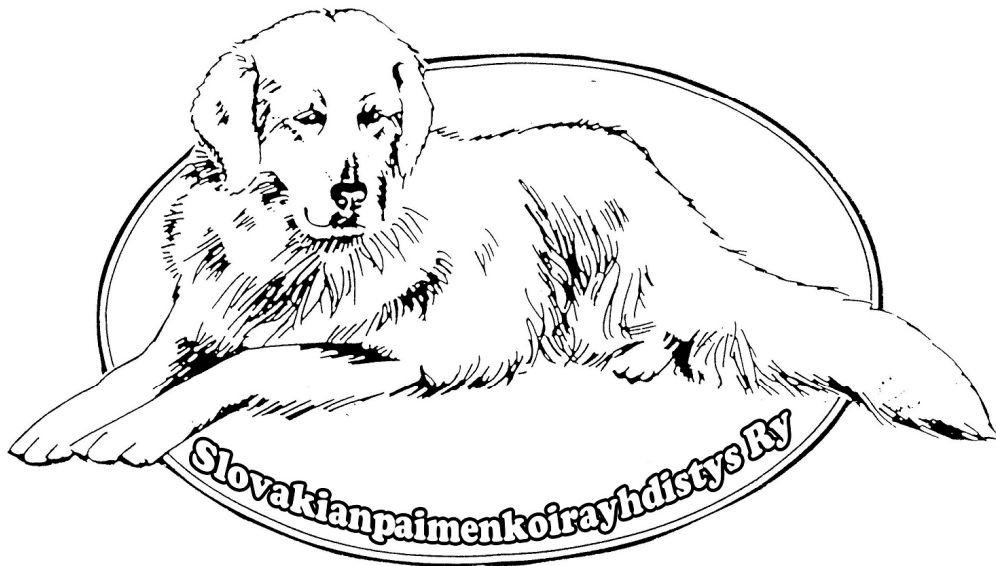

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
SLOVAKIANCUVAC
2024 - 2028

Hyväksytty Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n yhdistyskokouksessa 21.5.2022
Hyväksytty Suomen Seurakoira yhdistys ry:n yleiskokouksessa
Hyväksytty Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisessä toimikunnassa

SISÄLLYS

1 YHTEENVETO.....	3
2 RODUN TAUSTA.....	4
3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	6
4 RODUN NYKYTILANNE.....	8
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	8
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	18
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta.....	18
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	19
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	19
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen.....	23
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista.....	25
4.3 Terveys ja lisääntyminen.....	25
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	25
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	31
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	42
4.3.4 Lisääntyminen	43
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	44
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	44
4.4 Ulkomuoto	44
5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	47
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	49
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	52
6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	53
6.1 Jalostuksen tavoitteet	53
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	53
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	54
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	55
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	57
7 LÄHTEET.....	58
8 LIITTEET	58

1 YHTEENVETO

Slovakiancuvacien jalostuksen tavoiteohjelma sisältää tietoa rodun taustoista ja nykytilanteesta sekä jalostuksen tulevaisuuden keskeisistä tavoitteista. Jalostuksella tarkoitetaan määrätietoisella valinnalla ja suunnitelluilla parituksilla aikaansaattua eläinkannan laadun paranemista. Jalostuksen tavoiteohjelman avulla voidaan seurata ja ohjata rodun jalostusta.

Slovakiancuvacien ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma tuli voimaan vuonna 1990.

Rotumääritelmässä kuvataan rodun ulkonäkö ja luonne. Kasvattajien tulee perehtyä rotumääritelmään ja arvioida omien jalostusyksilöiden vastaavuus rotumääritelmän kuvaukseen.

Kasvattajalla on oltava perustietämys koiran normaalista anatomiasta, fysiologiasta, cuvacin käyttäytymisestä sekä jalostuksen teoriasta ja populaatiogenetiikasta. Hänen on otettava selvää slovakiancuvacin tarpeista sekä rodulla tyypillisesti esiintyvistä, hyvinvointia haittaavista perinnöllisistä sairauksista. Hänen on parhaansa mukaan varmistettava, ettei näitä ominaisuuksia siirry jälkeläisille.

Jalostuksessa käytettävät koirat on tarkastettava näiden ominaisuuksien osalta ennen astutusta. Tarkastuksen tulosten tulee täyttää SKL:n vaatimukset jalostuskäyttöä ajatellen sekä huomioida tulevien jälkeläisten hyvinvointi. Kasvattaja ei saa käyttää jalostuksessa koirayksilöitä, jotka tuottavat perinnöllisestä syystä sairaita jälkeläisiä.

On huomioitava, että kaikkiin perinnöllisiin sairauksiin ja/tai hyvinvointiongelmiin ei ole olemassa luotettavia diagnoosimenetelmiä tai testejä, joilla koira voitaisiin tutkia ennen jalostuskäyttöä. Kasvattajan on silti, myös tällaisissa sairauksissa ja vioissa, otettava huomioon kaikki tiedossaan olevat seikat jalostusyhdistelmiä valitessaan (Suomen Kennelliitto 2014a).

Rotumääritelmän mukaan slovakiancuvac on luonteeltaan eloisa, valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Cuvac-rodun jalostuksen painopisteitä ovat terve rakenne, rodulle tyypillinen ulkomuoto sekä laumanvartijalle tyypillisen luonteen ja käyttöominaisuuksien vaaliminen. Monien suurten rotujen tavoin cuvacin jalostuksessa on huomioitava luuston ja nivelten terveys; PEVISA edellyttää lonkkien ja kyynärpäiden kuvaamista. Lisäksi jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan jalostukseen käytettävien koirien kilpirauhastestaamista siten, ettei testitulos ole astutushetkellä yhtä vuotta vanhempi. JTO suosittelee testattavaksi T4 ja TSH-arvot. Rodussa on alkanut esiintymään jonkin verran kivespuutoksia, joihin tulee jatkossa kiinnittää huomiota. Rodun geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja kotimaisen jalostuspohjan laajentaminen on huomioitava jalostusvalinnoissa. Jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan, ettei yksittäisen koiran jälkeläismäärä ylittäisi 20 pentua.

Slovakiancuvacin historia Suomessa alkaa vuodesta 1966, kun metsänhoitaja Erkki Kettunen toi ensimmäisen rodun edustajan entisestä Tšekkoslovakiasta Suomeen.

Ensimmäinen slovakiancuvac-pentue syntyi Suomessa Elenzen kenneliin vuonna 1968 ja tästä alkoi suomalainen kasvatustyö. Vuoden 1966-1970 välisenä aikana slovakiancuvacien rekisteröintimäärä oli 13 slovakiancuvacia. Viimeisen kymmenvuotisjakson (2011-2021) aikana rekisteröitiin 257 slovakiancuvacia. Vuosien 2011-2021 aikana Suomessa slovakiancuvaceja kasvatti 12 kennelnimen omaavaa kasvattajaa. Rekisteröintejä vuodesta 1966 vuoteen 2021 on yhteensä 1241.

Slovakiancuvacien rotuyhdistys on Slovakianpaimenkoirayhdistys ry, joka perustettiin vuonna 1977 ja jonka jäsenmäärä on nykyisin noin 70. Yhdistys tarjoaa jäsenilleen jalostusneuvontaa ja seuraa aktiivisesti rodun kehitystä. Yhdistys pyrkii myös kerran vuodessa järjestämään jalostustarkastuksen. Yhdistys julkaisee ”Meidän Čuvač” -rotulehteä neljä kertaa vuodessa ja ylläpitää www-sivuja.

Jalostuksen tavoiteohjelma huomioi rodun terveyden ja hyvinvoinnin. Painotamme slovakiancuvacin oikeutta rauhalliseen elinympäristöön, hyvään kohteluun sekä positiivisiin kokemuksiin sekä reviirillään että muussa ympäristössä.

- Oikeus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja rauhalliseen elinympäristöön
- Oikeus hyvään kohteluun sekä positiivisiin kokemuksiin

Jalostuksen tavoiteohjelman avulla pyritään ohjaamaan kasvattajia tekemään jalostusvalintojaan niin, että rodun keskitaso nousisi ja populaation geenipooli laajenisi. Uusille pennun omistajille ja rodusta kiinnostuneille tavoiteohjelman tarkoitus on antaa tietoa rodun historiasta, terveystilanteesta, luonteesta ja ulkomuodosta.

2 RODUN TAUSTA

Slovakiancuvac on säilyttänyt oman ilmiänsä ja luonteensa satojen vuosien ajan, vaikka sen elinympäristö on suuresti muuttunut. Slovakiancuvac on valkoinen laumanvartijakoira.

Käsite laumanvartijakoira on käännös englanninkielisestä termistä ”livestock Guardian dog”. Nimitys ”laumanvartijakoira” on yleistynyt 90-luvun puolivälissä, ja se kuvaa koirien käyttötarkoitusta. Laumanvartijakoirat eivät ole alkuperältään paimenkoiria, vaan niiden tehtävänä on ollut lauman tai alueen suojeleminen ja vartiointi.

Laumanvartijakoirien alkuperästä on olemassa useita teorioita. Ensimmäiset ”kirjalliset” todisteet laumanvartijakoirien olemassaolosta ovat ajalta 2200 vuotta e.a.a. Babylonialaisessa reliefissä kuvataan suuri, voimakas koira paimenen seurassa. Aleksanteri Suuren ajalta (356–323 e.a.a.) on olemassa kuvauksia mastiffeista sota- ja vartijakoirina. Nykyiset arkeologiset löydöt viittaavat siihen, että laumanvartijakoirat olisivat lähtöisin Vähä-Aasiasta, josta koirien käyttö laumanvartijoina on levinnyt Eurooppaan ja Keski-Aasiaan. Ei ole varmuutta, periytyvätkö laumanvartijakoirat yhdestä jo sukupuuttoon kuolleesta ”alkurodusta” vai onko eri alueilla syntynyt samantyyppisiä koiria laumanvartiointitehtäviin. Käsite siitä, että kaikki laumanvartijakoirat periytyisivät muinaisesta tiibetiläisestä koirasta, on kyseenalaistettu (Schoke 2000). Laumanvartijakoiria on käytetty Euroopan (Puola, Slovakia, Tšekki, Italia, Romania, ent. Jugoslavia, Portugali, Espanja, Ranska) ja Kaukasuksen vuoristoalueilla, Venäjän ja

Aasian aroilla, Unkarin tasangoilla sekä Himalajan alueella.

Slovakiassa alppikarjataloudella on vanhat perinteet. Slovakian vuoristoniittyjen paimenilla oli kotieläiminä mm. lampaita ja huzulhevosia. Paimenien apuna toimivat valkoiset laumanvartijakoirat, jotka suojelivat ja vartioivat kotieläimiä ja alueita.

Suuret valkoiset laumanvartijakoirat muistuttavat toisiaan. Slovakiancuvac ja owczarek podhalanski ovat molemmat kotoisin samalta vuoristoalueelta Tatralta ja myös unkarinkuvasz elää lähialueella. Sukulaisrotuja ovat myös Italian maremano-abruzzese ja ranskalainen pyreneittenkoira. Paimenille koiran suoriutuminen työstään on ollut jalostusvalinnan lähtökohta. Slovakiancuvac, owczarek podhalanski ja unkarinkuvasz polveutuvat samasta koirapopulaatiosta (Beckman 2002, Schoke 2000). Rodut ovat vakiintuneet ja erottuneet toisistaan ilmeisesti vasta järjestäytyneen kenneltoiminnan myötä.

Kiinnostus slovakiancuvacia kohtaan heräsi uudelleen 1900-luvun alussa, kun karjamaajoilla juustoa ja muita tuotteita ostamassa käyneet lomailijat ihastuivat tiheäturkkisiin, valkoisiin koiriin. He veivät pentuja mukanaan asutuskeskuksiin. Siellä näistä koirista tuli ”ylellisyysrotu” näyttävän olemuksensa vuoksi.

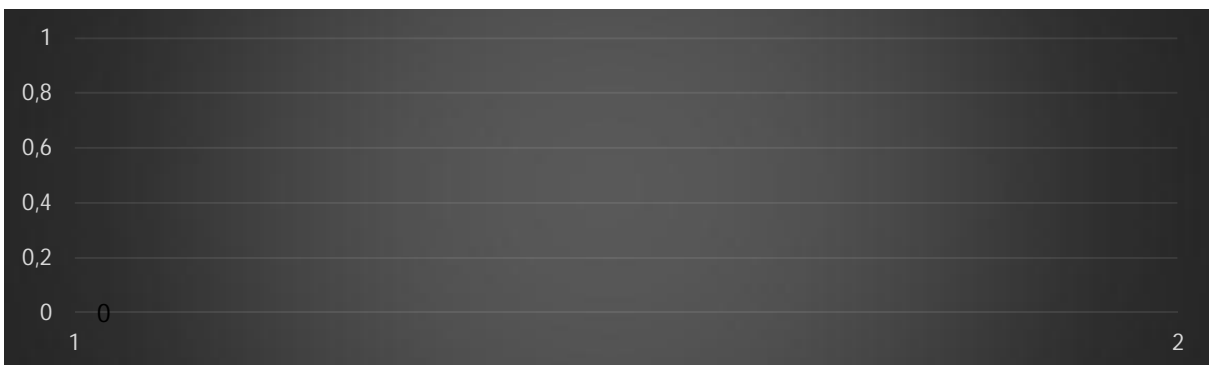
Valvotun ja rekisteröidyn jalostustyön aloitti professori Antonin Hruza Brnon eläinlääketieteellisessä korkeakoulussa 4.6.1929. Ensimmäinen slovakiancuvacien kasvattajien yhdistys perustettiin vuonna 1933. FCI tunnusti rodun ja vahvisti rotumääritelmän vuonna 1965 (numero 142). Rotumääritelmää uudistettiin vuonna 1990 (Tšekkoslovakia) ja SKL on vahvistanut rotumääritelmän käännöksen vuonna 1993.

Ensimmäinen slovakiancuvac, uros Bok z Pod Gremenice, tuli Suomeen metsänhoitaja Erkki Kettusen toimesta vuonna 1966. Seuraavina kahtena vuotena tuotiin kaksi narttua. Ensimmäinen slovakiancuvacpentue syntyi Suomessa Elenzen kenneliin vuonna 1968 ja rodun kasvatus Suomessa alkoi.

Vuonna 1994 rodun viralliseksi nimeksi muutettiin slovakiancuvac (ent. nimi Slovakiankuvasz).

Slovakiancuvacien rekisteröintimäärissä on voimakasta vuosittaista vaihtelua.

Kuva 1. Slovakiancuvacien rekisteröintimäärät vuosina 1967-2021 (lähde SKL KoiraNet)

Taulukko 1. Rekisteröintimäärät 2017-2021. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

2017	2018	2019	2020	2021
23	21	37	5	13

Taulukko 2. Viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla cuvaceja on Suomessa kasvattanut yhdeksän kasvattajaa, alla kasvattajien kokonaispentumäärät. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

Kennel	Pentueet	Pennut
ENCHANTED GUARDIAN	2	15
HALTIAVUOREN	9	58
ITALO	3	9
JÄÄLINNAN	6	29
KALLIOVAARAN	20	109
SNOWHITE COWBOYS	7	39
TATRANKAUNOTTAREN	6	25
WHITELIGHT DYNAMITES	1	10
ZATRAVIN	5	24

Tämän lisäksi viimeisen viiden vuoden aikana on syntynyt yksi rekisteröity, kennelnimetön pentue, jossa yksi pentu.

Vuosittain on tuotu muutamia koiria Tšekistä, Slovakiasta ja Saksasta.

3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n (ent. nimi Slovakiankuvaszia harrastava yhdistys) perustamiskokous pidettiin 21.5.1977 Lahdessa. Slovakianpaimenkoirayhdistys – Föreningen Slovakiska Vallhundar ry merkittiin yhdistysrekisteriin 24.5.1979.

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry on rotuyhdistys. Yhdistys on ollut Salpausselän Kennelpiirin ja Suomen Kennelliiton (SKL) jäsenyhdistyksenä vuodesta 1980 alkaen sekä Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) jäsenyhdistyksenä vuodesta 1983 alkaen (ent. nimi Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistys ry).

Yhdistyksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta slovakiancuvac-rotuun ja ylläpitää slovakiancuvac-harrastusta ja slovakiancuvacin jalostusta Suomessa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi järjestää jäsenilleen slovakiancuvac-harrastukseen liittyviä tiedotus-, ohjaus- ja neuvontatilaisuuksia sekä tapahtumia. Yhdistys järjestää ja osallistuu

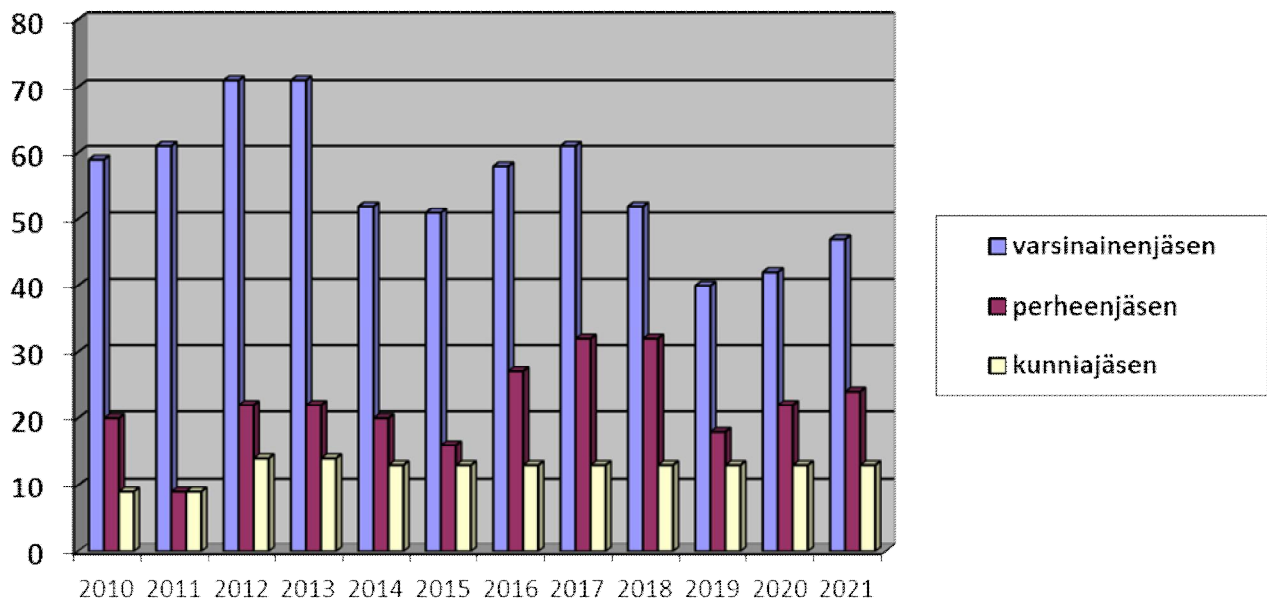
näyttelytoimintaan sekä järjestää rodulle jalostustarkastuksia.

Yhdistys ja sen jalostustoimikunta ovat laatineet jalostuksen tavoiteohjelman ja ylläpitävät pentuvälitystä.

Yhdistys julkaisee "Meidän Čuvač" -nimistä jäsenlehteä, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa sekä ylläpitää yhdistyksen internet-sivuja.

Yhdistyksen varsinaisten jäsenten määrä oli vuoden 2021 lopussa 47 jäsentä. (31.12.2021)

Kuva 2. Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n jäsenmäärät 2010-2021 Varsinainen-, perheen- ja kunniajäsen. Varsinaistenjäsenten määrä on vuosina 2010-2021 ollut 40-70 jäsentä.

Yhdistyskokous valitsee jalostustoimikuntaan kolme jäsentä, joista yksi on aina vuorollaan erovuorossa. Toimikausi on kolme vuotta. Jalostustoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin.

Jalostustoimikunta kokoaa koirista yhteenvetoja, joista tiedotetaan vuosittain jäsenistölle. Yhteenvedot tehdään koirien virallisista terveyst-, koe-, jalostustarkastus- sekä näyttelytuloksista ja jalostustoimikunnan tekemien terveyst-, luonne- ja kasvattajakyselyjen vastauksista.

Terveyst- ja kasvattajakyselyt on toteutettu vuonna 2012, terveystkyselyiden vastaanottamista on jatkettu vuoden 2020 loppuun. Vuonna 2021 jalostustoimikunta uudisti terveystkyselyt.

Jalostustoimikunta antaa tarvittaessa jalostusneuvontaa sitä haluaville rodun harrastajille.

Tarvittaessa jalostustoimikunta konsultoi ulkopuolisia asiantuntijoita.

Yhdistys osallistuu ulkomuototuomarien erikoiskoulutustilaisuuksiin järjestämällä mallikoirat ja koulutusmateriaalin tilaisuuksiin.

Jalostustoimikunta seuraa kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvaa rodun kehitystä.

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Slovakiancuvaceja on rekisteröity Suomessa vuodesta 1966. Yhteensä Suomessa on rekisteröity vuoden 2021 loppuun mennessä 1246 slovakiancuvacia.

Kanta Suomessa on noin 220 yksilöä.

Kasvatustyö on ollut pienimuotoista. Cuvaceja on rekisteröity vuosien 2000-2021 välisenä aikana 482, kasvattajia samalla aikavälillä on ollut 15. Vuosittain Suomessa rekisteröidään 5 -30 pentua.

Kanta Suomessa pohjautuu pääosin Slovakiasta tuoduille koirille ja Suomessa syntyneet koirat ovat sukua toisilleen. Suomalaisen kannan geenipooli on kapea. Pentueiden lukumäärä on laskenut voimakkaasti rodun kotimaassa.

Vuosien 2000-2021 välisenä aikana on maahamme tuotu 39 koiraa. Suurin osa tuontikoirista on Slovakiasta ja Tsekistä. Uusia tuonteja kaivataan kuitenkin jatkuvasti geenipohjan laajentamiseksi. **Roturisteytykset ovat tulevaisuudessa todennäköisiä geenipohjan laajentamiseksi.**

Suomalaisten kasvattamia slovakiancuvaceja on viety ulkomaille vuodesta 2000 alkaen kuusi: 1 Slovakiaan, 2 Venäjälle, 1 Tsekkiin, 1 Ruotsiin ja 1 Viroon. Astutuksia ulkomailla on käyty tekemässä viidesti (Saksassa, Virossa, Tsekissä ja Slovakiassa). Yksi Viron rekisterissä oleva narttu on astutettu suomalaisella uroksella. Spermaa on tuotu kolme kertaa (Tsekistä ja Slovakiasta) ja viety yhden kerran Tsekkiin.

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen, tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta

saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannelilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle.

Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin sata jälkeläistä.

Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin. (Lähde SKL KoiraNet, MMT Katariina Mäki)

Taulukko 3. Vuosiyhteenveto v. 2000-2021. (lähde: SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

Taulukossa on syntyneiden pentujen ja pentueiden lukumäärä syntymävuoden mukaan. Samoin taulukosta ilmenee tuontikoirien lukumäärät vuosittain, jalostukseen käytettyjen kotimaisten ja ulkomaisten urosten sekä narttujen lukumäärät, kasvattajien lukumäärä vuosittain ja keskimääräinen jalostuskäytön ikä sekä uroksilla, että nartuilla.

Taulukosta näkee myös jalostukseen käytettyjen urosten sekä narttujen vanhemmat kohdassa isoäidit/isoisät. Näitä lukuja (käytetyt urokset/nartut sekä isovanhemmat) vertailemalla voidaan jo todeta, onko koirien käyttö ollut monipuolista vai enemmänkin sisäsiittoista.

	-21	-20	-19	-18	-17	-16	-15	-14	-13	-12	-11	-10	-09	-08	-07	-06	-05	-04	-03	-02	-01	-00
Pennut (kotimaiset)	12	3	30	20	18	33	8	23	16	37	32	27	38	27	16	21	13	16	17	13	12	11
Tuonnit	1	1	4	1	4	1	0	3	0	3	3	1	0	2	2	1	1	4	3	4	0	
Rekisteröinnit yht.	13	4	34	21	22	34	8	26	16	40	35	28	38	29	18	22	14	20	20	17	12	11
Pentueet	2	2	5	5	4	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2	2
Pentuekoko	6,0	1,5	6,0	4,0	4,5	5,5	4,0	5,8	5,3	4,6	5,3	5,4	7,6	6,8	5,3	7,0	6,5	5,3	5,7	6,5	6,0	5,5
Kasvattajat	2	2	5	4	4	4	2	4	2	7	4	5	5	4	3	3	2	3	3	1	2	2
Urokset																						
-kaikki	2	2	5	5	4	5	2	3	2	8	4	5	5	4	3	3	2	2	3	2	2	2
-kotimaiset	2	1	3	3	3	3	2	2	1	6	2	4	2	2	2	0	0	0	2	1	0	2
-tuonnit	0		1	2	0	2	0	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	2	0
-ulkomaiset	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
-keskimäär. jalostuskäytön ikä	5v 5kk	4v	5v 1kk	3v 10kk	7v 1kk	5v 1kk	6v 7kk	4v 7kk	2v 7kk	4v 6kk	3v 2kk	4v 8kk	3v 2kk	7v 2kk	6v	4v 5kk	1v 7kk	5v 10kk	5v 8kk	3v 11kk	8v 1kk	5v 9kk

AIKAHUKKA VON DER STOCKACHER HALDE 2002 i. IRO HODKOVICSKY LES e. FIGURITA MUSTANG	2	13	3,60%	33%	6	30	3	19
CHAMPION BIELY LEV 2004 i. FANFAN MUSTANG e. XISA JANIN RANC	3	12	3,32%	36%	5	22	3	12
AUGENZAHN LORD 2007 i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADSKY DVOR	2	11	3,05%	39%	5	28	2	11
UGAR Z FARMY ZBIROH 2006 i. HUNOS FRIGO JANIN RANC e. ELSA BARONA BOHEMIA GENAO	1	11	3,05%	42%	5	25	1	11
AAMURUSKON BARAS CUVAC 2000 i. BELOSKA BEETHOWEN e. V JAVORINA MIRA	2	10	2,77%	45%	4	30	3	16
JÄÄLINNAN VALKEA TOIVO 2010 i. APOLLO OD CERTOVA KOPYTKA e. BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE	1	10	2,77%	48%	0	0	1	10
AMOS 2012 i. HALTIAVUOREN BOJA DEREK e. STUBBENIN JULIA	1	10	2,77%	51%	0	0	1	10
AAMURUSKON GORAL CUVAC 2008 i. KALLIOVAARAN BOHARTCEK e. SANY BIELY DEMON	2	9	2,49%	53%	3	5	2	9
AUGENZAHN LUX 2007 i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRADSKY DVOR	1	9	2,49%	56%	1	6	1	9

Tuontikoirien osuus jalostukseen käytetyistä uroksista on n. 40 % (8 koira Tsekistä, 5 koira Slovakiasta, 4 koira Saksasta).

Taulukko 5. 15 eniten käytettyä narttua vuosina 2006-2021. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 11.3.2022) Nartun pentuemäärä, pentumäärä tilastointi 2006-2021, nartun jälkeläismäärä toisessa polvessa, nartun jälkeläisten kokonaismäärä.

NARTTU, SYNTYMÄVUOSI VANHEMMAT	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä		
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja	
CIDA MEDZIHRAJSKY DVOR i. ATLAS LARIN DVOR e. TERY Z CIBIKA	2005	2	22	6,09%	11	59	2	22
HALTIAVUOREN EALASKAS i. AUGENZAHN MAX e. HALTIAVUOREN CHIRA	2011	3	21	5,82%	1	1	3	21
BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE i. KRIVAN CAR JANIN RANC e. BORDERLOVE WHITE BEAUTY	2004	3	18	4,99%	5	28	3	18
SNOWHITE COWBOYS BEETA i. AAMURUSKON BARAS CUVAC e. AAMURUSKON GALINDA CUVAC	2010	2	17	4,71%	10	56	2	17
KALLIOVAARAN ÅSA PRINCOVA i. AUGENZAHN LORD e. KALLIOVAARAN QUEEN PRINCOVA	2012	3	14	3,88%	0	0	3	14
KALLIOVAARAN MEIKA PRINCOVA i. AIKAHUKKA VON DER STOCKACHER HALDE e. KALLIOVAARAN FIINU	2005	3	14	3,88%	4	13	3	14
AUGENZAHN LUMIERE i. KALLIOVAARAN DARCEK e. CIDA MEDZIHRAJSKY DVOR	2007	2	13	3,60%	4	23	2	13
HALTIAVUOREN CHIRA i. SAMO ERIK JANIN RANC e. HALTIAVUOREN BIEGGA	2009	2	13	3,60%	3	21	2	13
HALTIAVUOREN BIEGGA i. FARON BÄR VOM WOLFSHORN e. ALLA VON DER STOCKACHER HALDE	2006	2	11	3,05%	3	21	2	11
BORDERLOVE WHITE SECRET i. V JAVORINA JURAJ e. BORDERLOVE WHITE BEAUTY	2003	2	11	3,05%	3	16	2	11
KALLIOVAARAN BEBETA PRINCOVA i. MAMACOMAMA'S ALFERDO e. KALLIOVAARAN YENIICA PRINCOVA	2014	2	11	3,05%	0	0	2	11
SNOWHITE COWBOYS EVANESCENCE i. HALTIAVUOREN DAVADAT e. SNOWHITE COWBOYS BEETA	2016	1	10	2,77%	0	0	1	10

JÄÄLINNAN MEREN LUMO i. CHAMPION BIELY LEV e. BORDERLOVE WHITE SAPPHIRE	2008	2	10	2,77%	0	0	2	10
TATRANKAUNOTTAREN ATARA CASUSE i. CASUS ONYX MARK e. JÄÄLINNAN MEREN KAUNOTAR	2013	3	9	2,49%	0	0	3	9
SANY BIELY DEMON i. CAR KARHANOV DVOR e. BESSY G13	2004	1	9	2,49%	3	16	1	9

Jalostukseen käytetyistä nartuista viimeisen viidentoista vuoden ajalta (2006-2021) on kotimaisia koiria 39 kpl (88,6%). Vain viittä tuontinarttua on käytetty jalostukseen (3 narttua Slovakiasta, 1 narttu Saksasta ja 1 narttu Itävallasta).

Käytetyimpien koirien listalla on sekä suomalaissyntyisiä koiria että tuontikoiria. Pelkän pentumäärän lisäksi on tärkeää huomioida koiran toisen polven jälkeläismäärä. Vuosina 2006-2021 kasvattajat ovat noudattaneet yhdistyksen suositusta pentumäärissä.

Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Yleinen suositus on, että toisen polven jälkeläismäärä ei ylitä kahta kertaa ensimmäisen polven jälkeläismäärälle annettua enimmäissuositusta. Esim. jos suositus ensimmäisen polven enimmäismäärälle on 20, niin toisen polven määrä ei saisi olla enemmän kuin 40 (laskutoimitus $2 \times 20 = 40$).

Taulukosta ilmenee, että 2 uroksen toisen polven jälkeläismäärät ylittyvät niukasti. Eniten käytetyt urokset ovat lähisukulaisia. Kahden erisukuisen eniten käytetyn nartun toisen polven jälkeläismäärät ylittyvät runsaasti (Taulukko 5).

Sukusiitosprosentti

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isätytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit

esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettynä eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen samojen taustatietojen perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän - viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Lähde: SKL KoiraNet, MMT Katariina Mäki)

Slovakiancuvacien sukusiitosprosentit tehdyissä yhdistelmissä ovat kuluneen kymmenen vuoden aikana olleet seuraavanlaiset: yhteensä 48 pentuetta, joissa 47 pentueessa on sukusiitos ollut alle 6,25 %. Sukusiitosprosentit on laskettu neljän sukupolven mukaan. Yhdellä pentueella sukusiitosprosentti oli 26,37% neljän sukupolven mukaan laskettuna (2019). Sukusiitosprosentit vuosien 2010-2021 ovat pysyneet kohtuullisella tasolla.

Tuontikoirien avulla voidaan laajentaa kannan geenipoolia Suomessa. Tuontikoirien vaikutus sukusiitosastetta alentavasti toteutuu vain, mikäli niillä on sukutaulussaan todellisuudessa nykyisestä kannasta jo aikaisessa vaiheessa eriytyviä linjoja. KoiraNet-jalostustietojärjestelmä antaa tuontikoirien merkityksestä liian positiivisen kuvan geenipoolin laajentumiselle, koska niiden sukutauluista on tallennettu vain kolme sukupolvea. Pidemmälle tuontikoirien sukutauluja katsottaessa siellä kuitenkin esiintyy samoja koiria. Pienen populaation johdosta jo yksittäinen pentue voi voimakkaasti nostaa rodun sukusiitosastetta.

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatio kuvaa rodussa jalostuspohjan laajuutta ja on yhteydessä niiden yksilöiden määrään, jotka siirtävät geenejä seuraavaan sukupolveen. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenien erilaisia versioita häviää. Geenipoolin kavetessa perinnöllisten sairauksien ja muiden ongelmien esiintymistiheys kasvaa.

Taulukko 6. Jalostuspohja vuosina 2001-2021. (lähde SKL KoiraNet, poimittu 31.12.2021)

Per vuosi	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	09	08	07	06	05	04	03	02	01
pentueet	2	2	5	5	4	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2
jalostukseen käytetyt eri urokset	2	2	5	5	4	5	2	3	2	8	4	5	5	4	3	3	2	2	3	2	2
jalostukseen käytetyt eri nartut	2	2	5	5	4	6	2	4	3	8	6	5	5	4	3	3	2	3	3	2	2
isät/emät	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,83	1,0	0,75	0,67	1,0	0,67	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,67	1,0	1,0	1,0
tehollinen populaatio	3 75%	3 75%	7 70%	7 70%	5 62%	8 67%	3 75%	5 62%	3 50%	11 69%	7 58%	7 70%	7 70%	5 62%	4 67%	4 67%	3 75%	3 50%	4 67%	3 75%	3 75%
uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	15%	8%	17%	25%	0%	29%	15%	12%	31%	14%	39%	25%	11%	0%	36%	36%	0%	25%
nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	7%	12%	0%	18%	0%	12%	43%	18%	13%	20%	28%	31%	20%	33%	36%	17%	44%	25%	12%
per sukupolvi (4 vuotta)																					
pentueet	14	16	20	17	16	15	17	21	22	24	20	17	15	12	11	11	10	10	9	7	8
jalostukseen käytetyt eri urokset	12	15	17	14	13	10	14	15	16	18	17	14	11	8	9	8	7	6	7	6	7
jalostukseen käytetyt eri nartut	11	12	15	12	13	13	14	15	17	20	17	14	12	10	10	8	8	7	8	6	6
isät/emät	1,09	1,25	1,13	1,17	1,00	0,77	1,00	1,00	0,94	0,90	1,00	1,00	0,92	0,80	0,90	1,00	0,88	0,86	0,88	1,00	1,17
tehollinen populaatio	15 54%	17 53%	21 52%	17 50%	17 53%	16 53%	19 56%	20 48%	22 50%	26 54%	23 57%	19 56%	16 53%	12 50%	13 59%	11 50%	10 50%	9 45%	10 56%	8 57%	8 50%
uroksista käytetty jalostukseen	5%	6%	8%	15%	11%	15%	15%	13%	20%	17%	24%	27%	23%	23%	19%	23%	22%	27%	26%	15%	19%
nartuista käytetty jalostukseen	6%	5%	10%	10%	10%	17%	18%	18%	20%	20%	24%	27%	29%	32%	29%	34%	32%	26%	29%	25%	24%

Slovakiancuvacien populaatio on pieni ja erisukuisten linjojen määrä vähäinen. Jotta populaation geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia eri yksilöitä, sekä uroksia että narttuja, ja niitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti.

Ideaalipopulaatiossa jokaisella syntyvällä pentueella olisi eri isä ja emä, jolloin urosten ja narttujen suhde olisi 1:1. Käytännössä tämä ei koiranjalostuksessa koskaan toteudu, mutta oleellista on välttää samojen urosten käyttöä erityisen runsaasti lyhyellä ajanjaksolla. Astuttamalla iso osa nartuista samoilla uroksilla hukataan myös monen suvultaan arvokkaan nartun jalostusarvo tulevaisuudelle.

Kasvattajien tulee pyrkiä käyttämään jalostuksessa monipuolisesti sellaisia uroksia, joilla ei Suomessa vielä ole jälkeläisiä. Potentiaalisia jalostuskoiria on ne, jotka täyttävät niin terveydelliset kuin ulkomuodolliset kriteerit ja ovat luonteeltaan hyviä. **Tehollinen populaatio on huomattavasti suurempi kuin käytettyjen jalostuskoirien määrä.**

Olisi tärkeää tuoda uusia jalostusyksilöitä ulkomailta sekä käyttää jo Suomessa olevaa kantaa laajemmin.

Yhdistys suosittelee, että yhden jalostuskoiran jälkeläismäärä ei ylitä 20 pentua.

Jalostuskäyttö

Slovakiancuvacien jalostuskäyttö on ollut Suomessa hallittua.

Viimeisen viidentoista (15) vuoden (2007-2021) aikana yksi uros on saanut viisi (pentuetta, joissa yhteensä 21 pentua ja yksi uros neljä pentuetta, joissa yhteensä 23 pentua. Muut jalostuskäytössä olleet urokset/nartut ovat saaneet 1-3 pentuetta ja kahden nartun pentumäärä on ylittänyt 20 pentua, toisella nartulla 2 pentuetta joissa 22 pentua ja toisella 3 pentuetta joissa 21 pentua. Kaikkien muiden pentumäärä on alle 20 pentua.

Toisen polven jälkeläismäärissä kaksi urosta ja kaksi narttua ovat ylittäneet suositusrajan 40 aikavälillä 2007-2021.

Suomessa slovakiancuvacien rekisteröintimäärissä on viimeisten vuosien aikana ollut merkittävää vuosittaista vaihtelua. Vuosien 1986-1995 välisenä aikana rekisteröitiin yhteensä 375 cuvacia, kun vastaava luku välillä 1996-2005 on 141 koiraa, vuosien 2006-2015 välisenä aikana 259 cuvacia ja vuosin 2016-2021 välisenä aikana 128 koiraa.

Vuosien 2010-2021 aikana jalostusurosten käyttöiässä ei ole tapahtunut muutosta. Vastaavalla ajalla narttujen käyttöikä on noussut.

Uusintayhdistelmiä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty yksi. Niiden tekemistä suositellaan jatkossakin vältettäväksi populaation monipuolisuuden turvaamiseksi.

Slovakian ja Tsekin cuvackanta

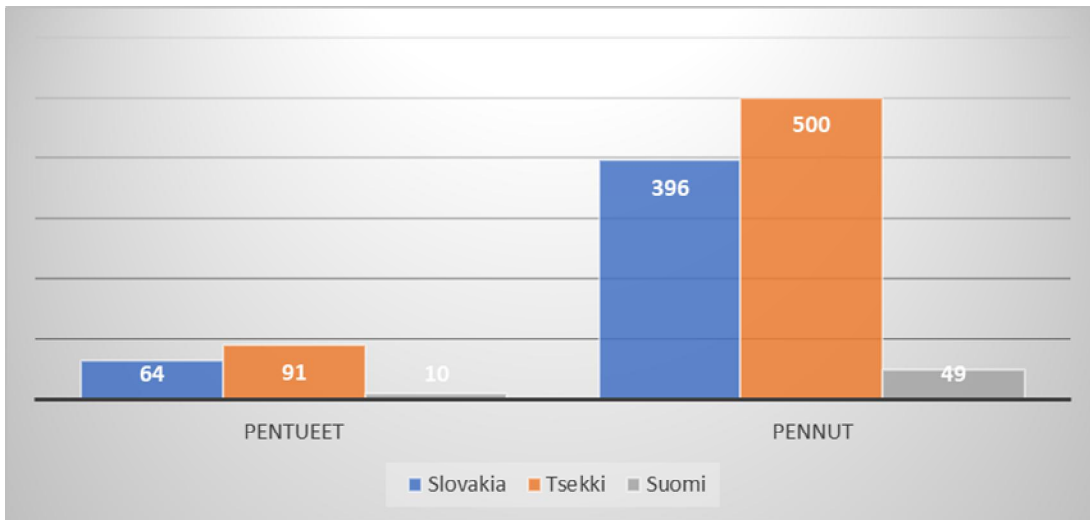
Vuosittainen rekisteröintimäärä rodun kotimaassa Slovakiassa on ollut 80-100 pentua. Vuosien 2001-2010 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 214 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 1 064 pentua. Vuosien 2011-2016 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 102 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 553 pentua. Vuosien 2019-2021 välisenä aikana Slovakiassa on syntynyt 64 pentuetta, joissa on ollut yhteensä 369 pentua.

Vuosien 2001-2010 välillä Tsekissä syntyi 122 pentuetta, joissa oli yhteensä 651 pentua. Vuosien 2011-2016 välillä Tsekissä syntyi 145 pentuetta, joissa oli yhteensä 879 pentua. Vuosien 2017-2021 välisenä aikana Tsekissä syntyi 143 pentuetta, joissa oli yhteensä 770 pentua.

Suomen cuvackanta

Vuosien 2001-2010 välisenä aikana syntyi 32 pentuetta, joissa oli yhteensä 200 pentua. Vuosien 2011-2016 ajanjaksolla pentueita syntyi 29, joissa oli yhteensä 149 pentua. Vuosien 2017-2021 ajanjaksolla pentueita syntyi 19, joissa oli yhteensä 88 pentua.

Kuva 3. Slovakiassa, Tsekissä ja Suomessa vuosien 2019-2021 syntyneet pentueet ja pentujen määrä.

Tsekissä syntyy enemmän pentuja kuin rodun kotimaassa Slovakiassa. Slovakiassa syntyi 104 pentua vähemmän kuin Tsekissä. Suomessa syntyi 451 pentua vähemmän kuin Tsekissä ja 347 pentua vähemmän kuin Slovakiassa.

Muut maat

Slovakiancuvac-rotua kasvatetaan **myös** Saksassa, Virossa, Itävallassa, Ukrainassa, Venäjällä ja USA:ssa. Saksassa syntyy vuosittain noin 20 pentua ja muissa maissa tätä vähemmän.

Sukulinjat

Slovakiancuvaceilla on 5 erillistä sukulinjaa, jotka ovat: Azúr/Kazo (yleisin), Ibro (yleinen), Simba, Umek ja Nero. Näistä Nero-linja on käytännössä katsoen kuollut ja Umek-linjalaisia löytyy enää muutamia kymmeniä. Linjat kulkevat suoralla isälinjalla (isältä pennulle). Suomen cuvaceista löytyy linjoja seuraavasti: Azur/Kazoa 236 koiraa, Ibroa 28 koiraa, Simbaa 14 koiraa ja Umek 1 koira. Otanta linjoista vuosien 2010-2021 Suomeen rekisteröidyistä cuvaceista.

Yhteenveto tärkeimmistä rodun jalostuspohjaa kaventavista tekijöistä

Slovakiancuvac on maailmanlaajuisesti pienikantainen rotu. Tämä luo haasteita kasvatustyöhön niin Suomessa kuin muissakin maissa.

Vähäisen jalostusmateriaalin runsas ja kapea käyttö vaikeuttaa jalostusvalintoja sekä Suomessa että muissa maissa. Selkeä tarve eri sukuisten tuontikoirien käyttöön on olemassa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

Rotumääritelmän (FCI nro 142) mukaan slovakiancuvac on luonteeltaan eloisa, ja se on valpas, rohkea, älykäs ja rajattoman uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

Nämä luonteenpiirteet tekevät siitä sopivan moneen tarkoitukseen, ja se onkin erinomainen seura- ja valpas vahtikoira. Itsenäisyys on osa slovakiancuvacin rodunomaista luonnetta.

Slovakiancuvac on laumanvartijakoira, jonka luonnetta tulee arvioida sen alkuperäinen käyttötarkoitus huomioiden. Slovakian vuoristoissa cuvac suojeli karjaa pedoilta ja vartioi talouksia. Se työskenteli laumanvartijana ja pihavahtina muiden pienempien ja liikkuvampien paimenkoirien hoitaessa varsinaisen paimentamisen. Koira toimi työssään itsenäisesti ja oma-aloitteisesti ilman ihmisen ohjausta tai koulutusta. Nykypäivän kotikoirillakin on säilynyt halu ja kyky toimia itsenäisesti.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Slovakiancuvac tarkkailee rauhallisen valppaana ympäristöään, varoittaa lähestyvistä kulkijoista (ihmiset, eläimet) sekä äänistä usein haukkumalla ja estää omatoimisesti tulijoiden siirtymisen reviirille uhkaamalla heitä joko elekielellä tai äänellä (haukku, murina). Koira havainnoi nopeasti kaiken normaalista poikkeavan reviirillään. Uusissa tilanteissa slovakiancuvac tarkkailee ennen kuin toimii, ja sillä tulee olla korkea ärsytyskynnys. Nykyään cuvac on lähinnä perheensä koira, joka viihtyy rauhallisessa ympäristössä maaseudulla ja haja-asutusalueella, mutta sopeutuu myös kaupungistuvaan ympäristöön, mikäli saa mahdollisuuden rauhoittua ärsykkeiltä yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Pelokkuus ja voimakas aggressiivisuus eivät ole rodulle tyypillistä käytöstä. Koiran tulisi sietää vieraan ihmisen kosketus omistajansa hyväksyessä kosketuksen, mutta sen ei tarvitse kosketuksesta mitenkään ilahtua. Luonteen periytyvyyden vuoksi jalostuksessa olisi kiinnitettävä vielä nykyistä enemmän huomiota luonteeseen ja pyrittävä karsimaan ei-toivottuja luonteenpiirteitä kuten ääniherkkyys. Aggressiivista tai erittäin pelokasta koira ei saa käyttää jalostukseen.

Cuvacin saalisvietin tulee olla hyvin matala, jotta koira pystyy toimimaan alkuperäisessä työtehtävässään reviirin- ja laumanvartioinnissa. Rodun harrastajien mukaan slovakiancuvacin käyttäytyminen ei merkittävästi eroa eri maiden rodunedustajien kesken. Slovakiancuvacin luonne on tänä päivänä rotumääritelmän kuvauksen kaltainen.

Kasvattajalla on suuri vastuu pikkupennun sosiaalistamisessa. Huolellinen sosiaalistaminen (kosketus ja käsittely, eri-ikäiset ihmiset, eläimet, alustat, äänet, autoilu) vaikuttaa myönteisesti koiran käyttäytymiseen aikuisena. Kasvattajan aloittamaa sosiaalistamista tulee jatkaa myös cuvacin uudessa kodissa. Kasvattajan tulee vahvasti

painottaa sosiaalistamisen tärkeyttä varsinkin ensimmäistä cuvacia itselleen hankkivalle ihmiselle.

Slovakiancuvac on itsenäinen, reviiriään vahtiva koira, joka vaatii johdonmukaisen rauhallisen kasvatuksen. Kasvattajan vastuulla on pyrkiä löytämään sopivat perheet, jotka ovat valmiita elämään itsenäisen koiran kanssa ja ohjaamaan pennun kasvua aikuiseksi, sosiaalisesti hyvin käyttäytyväksi yksilöksi. Uuden omistajan on ymmärrettävä, että rodun itsenäisyys vaatii johdonmukaisuutta arjen rutiineissa miellyttävän yhteiselon saavuttamiseksi. Tavoitteellinen kilpaharrastus koiraurheilussa ei ole cuvacin rodunomaista toimintaa. Perheen puuhien rauhallinen seurailu ja niihin osallistuminen on mukava aktiviteetti cuvacille. Arkikäytöstä tulee harjaannuttaa (hihnäkäytös, luoksetulo, ihmisten ja koirien kohtaaminen, autoilu).

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Slovakiancuvacin voi kouluttaa moniin tehtäviin, varsinkin sellaisiin, joissa tarvitaan vahvaa ja taitavaa koira. Valppaan, mutta itsenäisen – jopa itsepäisen – koiran kouluttaminen vaatii kuitenkin taitavan ohjaajan. Koulutuksessa olisi osattava käyttää hyväksi koiran älyä – se kun ei halua toistaa jo oppimaansa. Lisäksi koira koko ajan seuraa ympäristönsä tapahtumia uteliaasti ja tarkkaavaisesti. Tämäkään rodulle tyypillinen piirre ei ole omiaan helpottamaan sen kouluttamista; kouluttajan on näet ensin keksittävä tepsivä keino koiran huomion kiinnittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Slovakiancuvacien luonnetestikäyntien vähäisen määrän vuoksi näyttelyistä ja jalostustarkastuslausunnoista saatava tieto koiran luonteesta ja käyttäytymisestä on erityisen tärkeää. Cuvacit ovat pääsääntöisesti hyväkäytöksiä, mutta muutamia vihaisia koiria on tavattu näyttelyissä. Arkoja koiria on jonkin verran enemmän. Kasvattajilta ja cuvacien omistajilta olisi hyvä saada tietoa koirien käytöksestä sekä omalla reviirillä että reviirin ulkopuolella.

Alkuperäisissä työtehtävissään laumanvartijoina slovakiancuvacia on Suomessa tuskin lainkaan. Koirat ovat pääasiassa perhekoiria ja aluevartijoita.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteessa, jossa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Testitulosta antaa myös viitteitä koiran jalostuskelpoisuudesta rotujärjestöille ja kasvattajille. (SKL)

Slovakiancuvaceja on tähän asti (v. 1994-2021) testattu luonnetestissä 20. Testien loppupisteet ovat vaihdelleet -28 - +207 välillä ja yksi keskeytetty.

Taulukko 7. Koirien (20 kpl) saamat osa-aluepisteet sekä prosentiosuudet (%) luonnetestissä 1994-2021. (Lähde: luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen ja SKL KoiraNet)

Osa-alueet	-3	-2	-1	+1	+2	+3
Toimintakyky	Toimintakyvytön	Riittämätön 1 (5,2%)	Pieni 8 (42,1%)	+1a Kohtuullinen 8 (42,1%) ----- +1b Kohtuullisen pieni	Hyvä 2 (10,5%)	Suuri
Terävyys	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin 1 (5,2%)	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 7 (36,8%) ----- +1b Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 2 (10,5%)	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 9 (47,3%)
Puolustushalu	Hillitsemätön	Erittäin suuri	Haluton 2 (10,5%)	Pieni 9 (47,3%)	Suuri, hillitty 3 (15,7%)	Kohtuullinen, hillitty 5 (26,3%)
Taistelutahto	Haluton 1 (5,2%)	Riittämätön 7 (36,8%)	Pieni 6 (31,5%)	Erittäin suuri	+2a Kohtuullinen 5 (26,3%)	Suuri
					+2b Kohtuullisen pieni	
Hermorakenne	Erittäin hermostunut	Hermostunut	Vähän hermostunut 4 (21%)	+1a Hieman rauhaton 13 (68,4%) ----- +1b Hermostunein pyrkimyksin 1 (5,2%)	Tasapainoinen 1 (5,2%)	Tasapainoinen ja varma

Temperamentti	Apaattinen	Välinpitämätön 1 (5,2%)	-1a Häiritsevän vilkas ----- -1b Hieman välinpitämätön 1 (5,2%) ----- -1c Impulsiivinen	Erittäin vilkas	Kohtuullisen vilkas 15 (78,9%)	Vilkas 2 (10,5%)
Kovuus	Erittäin pehmeä	Pehmeä 3 (15,7%)	Erittäin kova	Hieman pehmeä 14 (73,6%)	Kova	Kohtuullisen kova 2 (10,5%)
Luoksepäästävyys	Salakavala	Hyökkäävä	-1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra 1 (5,2%) ----- -1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	Mielistelevä	+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 2 (10,5%) ----- +2b Luoksepäästävä hieman pidättyväinen 9 (47,3%)	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 7 (36,8%)

Taulukko 8. Laukauspelottomuus ajanjaksolta 2001-2021.
(Lähde: luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen ja SKL KoiraNet)

Laukausarka (- -)	Laukausaltis (-)	Paukkuärtyisiä (+)	Laukauskokematon (++)	Laukausvarma (+++)
1 (7,6%)	4 (30,7%)	1 (7,6%)	2 (15,3%)	5 (38,4%)

Luonnetesti soveltuu slovakiancuvacin luonteen arviointiin niin kuin muillekin roduille, mutta testin osioista saadut tulokset on suhteutettava rodulle toivottuun luonteeseen.

Jalostuksen kannalta olisi tärkeää, että slovakiancuvaceja luonnetestattaisiin enemmän. Luonnetestin osa-alueet mittaavat monipuolisesti koiran luonteen eri osioita.

Suomessa on virallisesti hyväksytty Svenska Brukshundklubbenin kehittämä MH luonnekuvaus (Mentalbeskrivning Hund). MH:n tarkoitus on kerätä aineistoa koiran käyttäytymisestä ohjeen määrittelemissä tilanteissa. Kuvaustuloksia roduttain yhdistelemällä saadaan tietoa rodulle tyypillisestä luonteesta.

Yksittäisen koiran MH kuvaa näin koiran luonteenominaisuuksia sekä yksilönä että rodulle tyypilliseen ja ihanneluonnekuvaan verrattuina.

Tällä hetkellä yksi slovakiancuvac on suorittanut MH-luonnekuvauksen.

Luonnetesti ja MH-testi ovat ainoita testejä, joissa slovakiancuvacin laukauspelottomuus voidaan virallisesti testata. MH-luonnekuvauksessa ääniin reagointia arvioidaan myös räminälaitteen avulla.

Yksittäisiä cuvaceja on 90-luvulla osallistunut myös virallisiin tottelevaisuuskokeisiin (alokas-, avoin-, voittaja- ja erikoisvoittajaluokissa). Yksi koira on osallistunut pk-kokeisiin (haku).

Kaksi koira on vuoden 2010 jälkeen suorittanut hyväksytysti koirien käyttäytymiskokeen saaden koulutustunnuksen BH.

Koirien koulutuksellisia ominaisuuksia ei voi arvioida yleisesti, koska vain harvoja koiria on edes yritetty kouluttaa arkitottelevaisuutta pidemmälle.

Käyttäytymisen jalostustarkastus – ihanneprofiili

Slovakianpaimenkoirayhdistys on yhdistyskokouksessaan 11.7. 2021 hyväksynyt slovakiancuvacin käyttäytymisen ihanneprofiilin. Ihanneprofiilin käyttöönottopäivä 11.7.2021. Ihanneprofiili on laadittu rotumääritelmä huomioiden ja arvioimalla kymmenen (6 narttua, 4 urosta) cuvacin käytöstä testiosioissa.

Tässä testaustilanteessa koirat käyttäytyivät rotumääritelmän mukaisesti neutraalisti reviirinsä ulkopuolella. Ne hyväksyivät vieraan kosketuksen, kosketuksesta ilahtumatta. Saaliskäyttäytymistä (metsästyskäyttäytyminen) ei esiintynyt lainkaan. Neutraali vieras koira ei herättänyt kiinnostusta. Ihmisryhmän kohtaaminen hieman hämmensi, mutta aggressiota ei ilmennyt. Alustaan liittyvää epävarmuutta oli hieman, ehkä myös osin harjoituksen puutetta. Testin ääniärsykkeet olivat hyvin lieviä eikä ääniherkkyttä ilmennyt näin alhaisilla ärsykkeillä. Rauhattomuus lisääntyi testauksen aikana kasautuvan stressin seurauksena. Kasautuva stressi tulisi huomioida myös koiran arjessa. Koiran tarve palautua ärsykkeistä on huomioitava. Rauhallinen elämä tukee parhaiten cuvacin hyvinvointia.

Toivottavaa on, että cuvacit osallistuvat käyttäytymisen jalostustarkastuksen luonneosioon, jotta saamme lisää tietoa koiriemme käyttäytymisestä ja luonteesta.

Näiden osioiden perusteella nykycuvac on yhteiskuntakelpoinen koira. Käyttäytymisen ihanneprofiilin mukaan cuvacilla on korkea ärsykekyky, ei ääniarkuutta ja saalisvietti on olematon. Cuvac on rauhallinen koira rauhallisessa ympäristössä.

Näyttelyt

Näyttelyissä cuvacien saama arvio on suurimmalta osin ”rodunomainen lähestyttäessä” ja ”käsiteltävissä”, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Kaksi koira on saanut hylätyn arvosanan aggressiivisesta käyttäytymisestä tuomaria kohtaan.

Taulukko 9. Laatuarvosanat näyttelyissä ajanjaksolta 2013-2021 (Luku- ja prosenttimäärät). (Lähde: SKL KoiraNet)

ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
584 (71%)	191 (23%)	29 (4%)	5 (1%)	9 (1%)	6 (1%)	824

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Slovakiancuvacien toinen terveys- ja kasvattajakysely (julkaistu syksyllä 2021) ja samassa yhteydessä tehty erillinen luonnekysely.

Vastauksia terveyskyselyyn tuli 50 kpl, luonnekyselyyn 33 kpl ja kasvattajakyselyyn 11 kpl viideltä kasvattajalta vuosien 2016-2021 välisenä aikana syntyneistä pentueista. Terveys-, ja luonnekyselyyn vastanneista kaikki koirat olivat syntyneet vuosien 2009-2021 välillä.

Kyselyyn vastanneiden määrät ovat varsin vähäisiä: terveyskysely 50kpl/ 18% rekisteröidyistä 280 koirasta (2009-2021) ja luonnekyselyyn 33kpl/12% rekisteröidyistä 280 koirasta (2009-2021). Kasvattajakyselyyn vastauksia tuli 11 kpl/46% syntyneistä 24 pentueesta (v.2016-2021).

Taulukko 10. Tiedot Slovakianpaimenkoirayhdistyksen luonnekyselystä. Koirat ovat syntyneet vuosien 2009-2021 välisenä aikana. Käyttäytyminen omalla reviirillä ja oman reviirin ulkopuolella, vastausten määrä ja (uros/narttu määrä)

<u>Käytös omalla reviirillä:</u>		<u>Käytös oman reviirin ulkopuolella:</u>	
<u>Sallii käsittelyn</u> (norm. hoitotoimenpiteet)	Kyllä 31 (16u,15n) Ei 0	<u>Aikuiset (vieraat ihmiset)</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Rauhaton/ylivilkas Väistää Aggressiivinen	6 (2 u, 4n) 19 (11 u, 8n) 3 (1u, 2n) 3 (1u, 2n) 1 (0u, 1n)
<u>Vartioi reviiriään</u>	Kyllä 29 (15u, 14n) Ei 2 (1u, 1n)	<u>Vieraat koirat</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Leikkisä Väistää Aggressiivinen	11 (6u, 5n) 13 (7u, 6n) 6 (3u,3n) 1 (0u, 1n) 2 (1u,1n)
<u>Vartioi ruokaansa</u>	Kyllä 8 (5u, 3n) Ei 22 (11u, 11n)	<u>Muut eläimet</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Väistää Aggressiivinen	14 (7u, 7n) 18 (9u,9n) 0 0
<u>Eroahdistus</u>	Kyllä 1 (0u, 1n) Ei 30	<u>Saalisvietti (esim. pallo)</u>	Kiinnostunut 17 (11u, 6n) Ei kiinnostunut 13 (4u, 9n)
<u>Aikuiset (vieraat ihmiset)</u> Kiinnostunut	10 (5 u, 5n)	<u>Riistavietti</u> Ei	10 (7u,3n)

Rauhallinen/välinpitämätön Rauhaton/ylivilkas Väistää Aggressiivinen	11 (6 u, 5n) 4 (1u, 3n) 6 (3u, 3n) 4 (1u, 3n)		Laimea Vahva	18 (7u,11n) 2 (1u,1n)
<u>Lapset (vieraat)</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Rauhaton/ylivilkas Väistää Aggressiivinen	9 (6u, 3n) 10 (5u, 5n) 4 (1u, 3n) 8 (4u, 4n) 2 (0 u, 2n)		<u>Äänet</u> Ei reagoi Reagoi vain hetkellisesti Reagoi vahvasti (pakenee jos pääsee)	9 (7u,2n) 18 (7u, 11n) 4 (2u,2n)
<u>Oman perheen koirat</u> oma sukupuoli vastakkainen sukupuoli	Hyväksyy Ei hyväksyy 28 (14u, 14n) 2 (2u, 0 n) 31 (17u, 14n) 0		<u>Potkulaudat, pyörät, autot</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Väistää Aggressiivinen	5 (1u,4n) 17 (9u, 8n) 2 (1u,1n) 6 (4u, 2n)
<u>Vieraat koirat</u> oma sukupuoli vastakkainen sukupuoli	Hyväksyy Ei hyväksyy 21 (10u, 11n) 9 (5u, 4n) 25 (13u, 12n) 2 (0 u, 2n)		<u>Erilaiset alustat, lattiat, hissit, portaat</u> Varma Epäröi Väistää	18 (9u,9n) 10 (5u,5n) 2 (2u,2n)
<u>Muut omat kotieläimet</u> (lampaat, kanat, lehmät, hevoset) <u>Käytös:</u> Kiinnostunut Rauhallinen/välinpitämätön Paimennustaipumus Ylivilkas/ leikkihalu Aggressiivinen	Hyväksyy Ei hyväksyy 27 (14u, 13n) 3 (1u, 2n) 8 (5u, 3n) 17 (8u, 9n) 6 (3u, 3n) 2 (1u, 1n) 0			
<u>Epätavalliset alustat pihalla</u> (pleksit, ritilät yms.): Varma Epäröi Välttää	16 (8u, 8n) 11 (5u, 6n) 5 (3u, 2n)			
<u>Äänet</u> (ukkonen, laukaukset, muut kovat äänet) Ei reagoi Huomio äänen Hetkellisesti levoton Reagoi vahvasti (pakenee)	14 (9u, 5n) 15 (6u, 9n) 7 (2u, 5n) 3 (2u, 1n)			

<u>Lisääntyminen:</u>	
<u>Astutus</u>	
Normaali	9
Siemennys	1
<u>Synnytys</u>	
Luonnollinen	8
Keisarinleikkaus	2
<u>Syntyneet pennut</u>	
Elävänä syntyneet	58
Kuolleena syntyneet	3
Lopetetut pennut (ennen luovutusikää)	2
Hoivakäyttäytyminen	Kyllä10 Ei 0
Imetys	Kyllä10 Ei 0

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

Slovakiancuvac käyttäytyy yleensä rotumääritelmän mukaisesti. Ääniherkkyyttä esiintyy luonnekyselyn 33 vastauksen mukaan 4 koiralla (12%). Aggressiivisia koiria ihmisiä kohtaa oli vastauksien mukaan 4 (12 %).

Suosittelaa, että kahta ääniarkaa yksilöä ei yhdistetä toisiinsa. Lisäksi tulee huomioida, että SKL:n yleisen jalostusstrategian mukaan arkaa tai aggressiivista koiraa ei saisi lainkaan käyttää jalostukseen.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 Pevisa-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Voimassa olevan PEVISA-ohjelman mukaan pentueen molempien vanhempien on oltava virallisesti lonkkakuvattu ja kyynärkuvattu astutushetkellä. Tutkimustulos vaikuttaa rekisteröintiin (kts. taulukko 11).

Taulukko 11. PEVISA-ohjelma.

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus ennen pentujen rekisteröintiä, minimi-ikä 12kk	Ei raja-arvoja eikä muita rekisteröintirajoituksia.
1.1.2010	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A, B tai C Rekisteröinnin raja-arvona on 2
	Kyynärniveldysplasia	Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Kyynärniveltuloksen 1 tai 2 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0
1.1.2014	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D, D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A tai B
	Kyynärniveldysplasia	Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 12kk	Rekisteröinnin raja-arvona on 1 Kyynärniveltuloksen 1 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0
1.1.2019 – 31.12.2019 jatkuu 31.12.2023 asti.	Lonkkaniveldysplasia	Lonkkakuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 18kk	Rekisteröinnin raja-arvo on D, D-lonkkaisen parituskumppanin lonkkien tulee olla A tai B
	Kyynärniveldysplasia	Kyynärkuvaus virallisesti ennen astutusta, minimi-ikä 18kk	Rekisteröinnin raja-arvona on 1 Kyynärniveltuloksen 1 saaneelle koiralle parituskumppanin kyynärtuloksen täytyy olla 0

Lonkkaniveldysplasia (hip dysplasia HD)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika” (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla.

Slovakiancuvacien kohdalla se on vakavin ja laajimmin Suomen populaatiossa ilmenevä perinnöllinen sairaus. Lonkkaniveldysplasia aiheutuu, kun lonkkanivelen kehitys häiriintyy. Lonkkanivel koostuu kolmen lantioluun muodostamasta nivelkuopasta ja siihen sopivasta reisiluun päästä.

Nivelen epänormaali kehitys johtaa tilanteeseen, jossa reisiluun pallopää ei sovi moitteettomasti lantioluiden muodostamaan lonkkamaljaan. Myöhemmin nivelrusto voi pahimmillaan kulua rasittuneista kohdista kokonaan pois.

Lonkkaniveldysplasia diagnosoidaan ainoastaan röntgenkuvista. Koiran tulee olla kuvattaessa vähintään 18 kuukauden ikäinen, jotta se voi saada virallisen lausunnon.

Lonkkanivel muotoutuu kasvun aikana ja vika ilmenee kasvun häiriöinä. Oireet voidaan huomata pentuna, 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikkon kehittymiseen vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Nuorilla koirilla oireina voi olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhypely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti, eli siihen vaikuttaa useita eri geneejä. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiasuun. Runsaan ravinnon saannin on todettu olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Suomessa lonkkanivelet luokitellaan kansainvälisen kennelorganisaation, Federation Cynologique Internationalin eli FCI:n, suositteleman asteikon mukaan. Tässä asteikossa lonkat jaetaan viiteen eri luokkaan: A, B, C, D, ja E. Kuvasta arvioidaan lonkkamaljan syvyyttä, lonkkanivelen löysyyttä, maljan ja reisiluun pään muotoa sekä artroosi muutoksia. Asteet A ja B eivät osoita dysplasiamuutoksia, ja asteet C, D ja E ovat eriasteisesti dysplastisia.

Lonkkaniveldysplasian luokittelu (Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut):

Tulos	Selite
A	Dysplasia-vapaa (terve), ei muutoksia
B	Lähes normaali/rajatapaus
C	Lievä
D	Kohtalainen (keskivaikea)
E	Vaikea

(Lähde: SKL KoiraNet, EII Anu Lappalainen)

Vuosina 2000-2021 on kuvattu yhteensä 251 slovakiancuvacia eli noin 52 % vuosien 2000-2021 aikana syntyneestä koirakannasta. Lonkkaniveldysplasiaa sairastavien koirien osuus tutkituista on noin 54 %.

Taulukko 12. Lonkkatutkimusten määrät ja tulokset 2000-2021. Tutkitut ja tutkittujen osuus % ko. vuonna syntyneistä koirista. Kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittuja	A	B	C	D	E
2000	11	7 64%	1 14%	1 14%	2 29%	3 43%	0 0,0%
2001	12	7 58%	1 14%	0 0,0%	2 29%	3 43%	1 14%
2002	17	7 41%	1 14%	3 43%	0 0,0%	3 43%	0 0,0%
2003	20	14 70%	3 21%	3 21%	1 7%	6 43%	1 7%
2004	20	12 60%	0 0,0%	4 33%	0 0,0%	7 58%	1 8%
2005	14	9 64%	3 33%	4 44%	0 0,0%	2 22%	0 0,0%
2006	22	15 68%	2 13%	2 13%	4 27%	7 47%	0 0,0%
2007	18	10 56%	5 50%	1 10%	2 20%	2 20%	0 0,0%
2008	29	22 76%	4 18%	5 23%	7 32%	4 18%	2 9%
2009	38	19 50%	7 37%	4 21%	3 16%	4 21%	1 5%
2010	28	18 64%	4 22%	3 17%	4 22%	5 28%	2 11%
2011	35	19 54%	3 16%	7 37%	5 26%	3 16%	1 5%
2012	40	19 48%	6 32%	3 16%	2 11%	8 42%	0 0,0%
2013	16	10 62%	0 0,0%	4 50%	5 38%	1 12%	0 0,0%
2014	26	11 42%	1 9%	3 27%	3 27%	2 18%	2 18%
2015	8	3 38%	2 67%	1 33%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
2016	34	18 53%	3 17%	6 33%	5 28%	2 11%	2 11%
2017	22	12 55%	5 42%	1 8%	4 33%	2 17%	0 0%
2018	21	9 44%	1 11%	1 11%	3 33%	1 11%	3 33%
2019	34	8 24%	1 12%	4 50%	2 25%	1 12%	0 0%
2020	4	2 50%	1 50%	0 0%	1 50%	0 0%	0 0%
2021	13	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
yhteensä	482	251 52%	54 22%	60 24%	55 22%	66 26%	16 6%

Kyynärniveldysplasia (elbow dysplasia, ED)

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja.

Kyynärnivelessä voi esiintyä erityyppisiä kasvuhäiriöitä, jotka ajoittuvat pitkien rustoisten putkiluiden luutumisjaksoon.

Kyynärniveldysplasia voidaan jakaa useaan eri muotoon. Näitä ovat:

- varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen
- olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi
- kiinnittymättömän kyynärpään uloke (processus anconaeus)

Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4-7 kk iässä.

Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla ajoittaista tai jatkuvaa.

Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundäärisestä nivelrikosta. Kiinnittymättömän kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koirien painosta noin 60 % on etuosalla.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista, eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä.

Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriöiden synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöillä, joilla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kyseiset vauriotyypit voivat esiintyä yhdessä tai erikseen. Dysplasia todetaan röntgenkuvauksella. Koiran tulee olla kuvaus hetkellä vähintään 18 kuukauden ikäinen.

Kyynärnivelet arvioidaan seuraavasti:

Tulos	Selite
0	normaalit kyynärnivelet
1	lievät muutokset
2	kohtalaiset muutokset
3	voimakkaat muutokset

On huomioitava, että jo 1-asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. (Lähde: SKL KoiraNet, Eil Anu Lappalainen)

Vuosina 2000-2021 on kuvattu yhteensä 244 slovakiancuvacia eli noin 51 % vuosien 2000-2021 aikana syntyneestä koirakannasta. Kyynärniveldysplasiaa sairastavien koirien osuus tutkituista on noin 7 %.

Taulukko 13. Kyynärniveltilasto v. 2000-2021

Tutkitut ja tutkittujen osuus % ko. vuonna syntyneistä koirista. Kunkin tuloksen osuus kaikista tutkituista. (Lähde: SKL KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Tutkittuja
2000	11	5 100%	0 0%	0 0%	0 0%	5 45%
2001	12	5 100%	0 0%	0 0%	0 0%	5 42%
2002	17	5 83%	1 17%	0 0%	0 0%	6 35%
2003	20	12 92%	0 0%	1 8%	0 0%	13 65%
2004	20	11 91%	1 8%	0 0%	0 0%	12 60%
2005	14	8 89%	1 11%	0 0%	0 0%	9 64%
2006	22	12 86%	2 14%	0 0%	0 0%	14 64%
2007	18	9 90%	1 10%	0 0%	0 0%	10 56%
2008	29	20 91%	0 0%	0 0%	2 9%	22 76%
2009	38	19 100%	0 0%	0 0%	0 0%	19 50%
2010	28	16 94%	0 0%	1 6%	0 0%	17 61%
2011	35	20 100%	0 0%	0 0%	0 0%	20 57%
2012	40	18 95%	1 5%	0 0%	0 0%	19 48%
2013	16	8 80%	1 10%	0 0%	1 0%	10 62%
2014	26	9 90%	0 0%	0 0%	1 0%	10 38%

2015	8	3	100%	0	0%	0	0%	0	0%	3	38%
2016	34	18	95%	1	5%	0	0%	0	0%	19	56%
2017	22	11	92%	0	0%	0	0%	1	8%	12	55%
2018	21	9	100%	0	0%	0	0%	0	0%	9	43%
2019	34	8	100%	0	0%	0	0%	0	0%	8	24%
2020	4	2	100%	0	0%	0	0%	0	0%	2	50%
2021	13	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
yhteensä	482	228	93%	9	4%	2	1%	5	2%	244	51%

Slovakiancuvac-rotu on muilta osin terveydeltään varsin hyvä, mutta kuvattujen koirien lonkkavikaprosentti on suuri. Yhdistys kannustaa jäsenistöä suurempaan aktiivisuuteen lonkkien ja kyynärien kuvauttamisessa, jotta saataisiin tietoa todellisesta tilanteesta.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairaudet ovat erittäin laaja kokonaisuus taustaltaan geneettisiä vikoja ja sairauksia, joiden syntymekanismia ja periytymistä ei monissa tapauksissa tarkoin tunneta. Autoimmuunireaktio tarkoittaa elimistön puolustuksen häiriintymistä siten, että jokin oman elimistön kohde herättää immuunivasteen aikaansaaden normaalien solujen ja kudosten tuhoutumisen. Monesti sairauden puhkeamiseen voidaan liittää jokin laukaiseva tekijä, kuten stressi, mutta siihen vaaditaan myös geneettinen alttius.

Kilpirauhasen vajaatoiminta

ELL Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashudoksesta on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirotujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät.

Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittämiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytääristä tyreoidiitti epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyroksiinikorvaushoitoa.

Slovakianpaimenkoirayhdistys suoritti kyselyn slovakiancuvacien kilpirauhastestituloksista keväällä 2009. Tulokset ovat vuosien 2004-2008 aikana testatuista slovakiancuvaceista. Kyselyyn saatiin vastauksia seitsemästätoista (17) koirasta, joista viiden (5) on todettu sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa. Tämän jälkeen jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestituloksia, joita on saatu yhteensä joulukuuhun 2021 mennessä 64 koirasta, joista kymmenen (10) on todettu sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Taulukkoa 14 tulkitaan seuraavasti:

- Viitearvoissa: Koira on testinottohetkellä terve.
- Alle viitearvojen: Koiran tulos on alle laboratoriodien viitearvojen, mutta koiralla ei ole kliinisiä kilpirauhasen vajaatoiminnan oireita.
- Sairas: Koiran kilpirauhastestin tulos on alle viitearvojen, koiralla on kilpirauhasvajaatoiminnan oireita ja koira on lääkityksellä.

Taulukko 14. Kilpirauhastestitulasto v. 2002-2021 testatuista koirista rekisteröintivuoden mukaan. Kilpirauhasen vajaatoiminnan määrittämisessä on käytetty T4 ja TSH -arvoja sekä niiden suhdetta. (Lähde: Jalostustoimikunnan tiedostot)

Vuosi	Rekisteröityjä	Viitearvoissa	Alle viitearvojen	Sairas	Tutkittuja
2002	15	-	-	1	1
2003	20	3	-	3	6
2004	17	2	-	-	2
2005	19	1	-	-	1
2006	21	3	1	2	6
2007	13	1	1	-	2
2008	34	4	4	-	8
2009	39	5	3	-	8
2010	23	3	1	-	4
2011	31	3	-	1	4

2012	48	3	1	2	6
2013	14	5	2	-	7
2014	26	1	-	-	1
2015	10	-	-	-	-
2016	29	1	-	1	2
2017	23	-	1	-	1
2018	21	1	1	-	2
2019	37	2	-	-	2
2020	5	1	-	-	1
2021	13	-	-	-	-
yht.	458	39	15	10	64

Kilpirauhastestattujen koirien määrä on vähentynyt (taulukko 14).

Vuonna 2009 olleessa yleiskokouksessa päätettiin rodun JTO:hon lisätä suositus jalostuskoirien kilpirauhastestauksesta. Vuoden 2019 alusta voimaan tulleeseen JTO:hon lisättiin kilpirauhastestaukseen suositus, että testi ei saa olla kahta (2) vuotta vanhempi.

Taulukko 15. Yhteenveto yhdistelmien vanhempien kilpirauhastesteistä. (Lähde: Jalostustoimikunnan tiedosto) Pentuemäärät, vanhempien testaus.

Vuodet	Syntyneet pentueet	Molemmat vanhemmat testattu	Toinen vanhemmista testattu	Kumpaakaan vanhemmista ei ole testattu
2011-2013	17	2	12	4
2014-2018	20	6	1	5
2019-2021	10	1	5	3

Voidaan todeta, että sellaisten pentueiden määrä, jossa molemmat vanhemmat on kilpirauhastestattu, on laskenut. Jalostustoimikunta on kerännyt kilpirauhastestattujen koirien tuloksia samalla, kun kasvattaja on ilmoittanut pentueen yhdistyksen pentuvälitykseen tai koiran omistaja/kasvattaja on ilmoittanut testin tuloksen jalostustoimikunnalle.

Suosittellaan jalostuskoirien kilpirauhastestausta ja suositellaan, ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastestituloksella ole yhtä vuotta vanhempi. Kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta suositellaan testattavaksi T4 ja TSH -arvot aamun paastoverinäytteestä.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.

Selkämuutokset

Spondyloosi

ELT Anu Saikku-Bäckström

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -silloja.

Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös.

Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärankaan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevan asteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Kehitymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat, kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosointi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia (CT) tai magneetti (MRI) tutkimuksen. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin ja jopa vaikeaa spondyloosia sairastava bokseri voi olla täysin oireeton, joten kartoituskuvaaminen on jalostuksellisesti tärkeää.

Spondyloosin periytymismekanismeja ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koira pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiäisun vaikutuksen arvioimiseksi.

On tärkeää muistaa, että selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi.

Arvostelussa käytetty asteikko:

Tulos	Selite
SP0, puhdas	Ei muutoksia
SP1, lievä	Todetaan <3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai >3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaikea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3-7 nikamavälissä
SP4, vaikea	Edellisiä vakavimmat muutokset

Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SP0 lausuntoa.

Välimuotoinen lanneristinikama

ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Välimuotoinen lanneristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluu ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbalisaatio tarkoittaa, että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteamiseen tarvitaan sekä rinta- ja lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

Arvostelussa käytetty asteikko:

Tulos	Selite
LTV 0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1-S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanneristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanneristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

Nikamaepämuodostumat

ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Selkärangan nikamien epämuodostumia (vertebral anomaly, VA) esiintyy useilla koiraroduilla. Niin sanotuilla "korkkiruuvihäntäisillä" roduilla (bostoninterrieri, englanninbulldoggi ja ranskanbulldoggi) saattaa koko selkäranka olla korkkiruuvihäntään liittyen epämuotoinen. Myös mopsi kuuluu perinteisesti tähän brakykefaalisten (lyhytkalloisten) rotujen joukkoon, vaikka sen häntä on eri tavalla kierteinen. Näillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolินิกamat (hemivertebra) ja perhosnikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta).

Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suojaa. Myös häntä ja ristiluu ovat em. roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipu ja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin. On todennäköistä, että kaikilla em. tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

Arvostelussa käytetty asteikko:

Tulos	Selite
VA0, normaali	Ei muutoksia
VA1, lievä	1-2 epämuodostunutta nikamaa
VA2, selkeä	3-4 epämuodostunutta nikamaa
VA3, keskivaikea	5-9 epämuodostunutta nikamaa
VA4, vaikea	10 tai useampi epämuodostunut nikama

Joillakin koirilla voi olla nikamissa hyvin lieviä poikkeamia normaalista. Tällöin koira saa tuloksen VA0 (normaali), mutta lausunnon lisätietoihin merkitään VA-rajatapaus. Myös tällaisten muutosten lukumäärä näkyy koiran tiedoissa jalostustietojärjestelmässä. Yleisin tällainen muutos on viimeisen rintanikaman vaillinaisesti kehittynyt kylkiluupari.

Selkämuutokset slovakiancuvaceilla

Spondyloosilausuntoja on annettu kaikille roduille 1.7.2012 alkaen, muita (LTV- ja VA-lausunnot) 1.6.2013 alkaen kuvatuille koirille.

Taulukko 16. Vuosina 2019-2021 selkäkuvattujen slovakiancuvacien selkäkuvausten tulokset

Tulos	2019	2020	2021	Yhteensä
LTV0	1	3	3	7
LTV1	1	1	1	3
LTV2		1	1	2
LTV3			1	1
LTV4				
SP0	2	4	2	8
SP1			1	1
SP2				
SP3				
SP4				
VA0	2	4	5	11
VA1			1	1
VA2				
VA3				
VA4				

Vuosien 2019-2021 aikana kuvatuista slovakiancuvaceista muutoksia LTV:n osalta oli 46%:lla kuvatuista. Spondyloosin osalta vuosien 2019-2021 kuvatuilla slovakiancuvaceilla muutoksia oli 11% ja VA:n osalta 8% kuvatuista.

Selkämuutosten vaikutuksista on vielä varsin vähän tietoa, joten kaikki informaatio ja kuvaustulokset ovat erittäin tärkeitä seurannan kannalta.

Suositus on, että vähintään kaikki jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin välimuotoisen lanneristinikaman (LTV), nikamaepämuodostumien (VA) sekä spondyloosin (SP) osalta 1.1.2024 alkaen.

Olkanivelen osteokondroosi

Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, Vilma Reunanen

Osteokondroosi (OC) on kasvuhäiriö, jossa ruston alainen luutuminen epäonnistuu, ja tämä aiheuttaa kyseiseen kohtaan rustovaurion. Joskus epäonnistunut luutuminen johtaa luukystan muodostumiseen (koiralla harvinaisempaa) ja tulehdusreaktioon nivelessä. Osteocondrosis dissecans (OCD) on tila, jossa irronnut rustopala havaitaan esimerkiksi röntgenkuvasta tai tähystyksessä. Osteokondroosi on koirilla yleisintä olkanivelessä, mutta se voi esiintyä melkein missä nivelessä tahansa, kuten kinner-, polvi- ja kyynärnivelessä, ja lisäksi selkänikamassa.

Olkanivelen osteokondroosimuutos sijaitsee olkaluunpään takaosassa.

Koiralla voi olla osteokondroosimuutoksia yhdessä tai useammassa nivelessä, mutta kaikki muutokset eivät aiheuta koiralle oireita. Osteokondroosi voi esiintyä myös yhtä aikaa kyynär- ja lonkkanivelen kasvuhäiriön kanssa.

Osteokondroosin oireena on yleensä epämääräinen ontuma 3 – 9 kuukauden iässä, tai ainakin ennen vuoden ikää. Välillä ontumaa voi olla vaikea huomata, etenkin jos se on lievä tai molemmissa jaloissa. Jotkut koirat alkavat oireilla vasta aikuisiässä. Lievä olkanivelen osteokondroosi on usein oireeton. Röntgenkuvissa osteokondroosi näkyy röntgenharvana kuoppana tai tasaantumana, jonka alla luun tiiviys on yleensä paikallisesti lisääntynyt.

Osteokondroosi on monigeeninen perinnöllinen sairaus, jonka puhkeamiseen vaikuttaa geenien lisäksi monia tekijöitä (nopea kasvu, liiallinen ruokinta ja ylipaino, fyysinen trauma, verenkiertohäiriö ja hormonaaliset tekijät). Ruokinnalla ja pennun mahdollisella ylipainolla on merkitystä kliinisen sairauden kehittymisessä. Osteokondroosille on esitetty periytmisasteita välillä 0,25-0,40, joten systemaattisilla jalostusvalinnoilla voidaan vähentää sen esiintymistä rodussa. Koiraa, jolla on todettu osteokondroosi missä nivelessä tahansa, ei tule käyttää jalostukseen. On myös muistettava, että oireeton koira voi periyttää osteokondroosia aiheuttavia geenejä jälkeläisilleen, joten koko suku on otettava huomioon jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa.

Vuoden 2021 alusta slovakiancuvaceja on kuvattu olkanivelen osteokondroosin osalta 5 koiraa, joiden tulokset ovat terve/terve.

Rodussa on kuitenkin ilmennyt yksittäisiä tapauksia, joissa tulos on sairas osteokondroosin (OC) osalta, kuin myös yksittäisiä tapauksia, joissa koira on operoitu osteocondrosis dissecans (OCD) vuoksi.

Epilepsia (yksittäisiä tapauksia)

Eläinlääkäri Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä

kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia ja allergia

ELL Nina Mahlanen, Eläinklinikka Peninkulma

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi iholla ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atoopikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympäryks), korviin,

tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

Vuoden 2021 terveystarkastuksessa allergioita raportoitiin slovakiancuvaceilla n. 7,8% kyselyyn vastanneilla. Allergisia oireita aiheutti vastanneille seuraavat: Nauta, sika, kana, viljat ja varastopölypunkki. Oireina oli kutina, korvien tulehtuminen ja karvanlaadun huononeminen sekä karvan osittainen puuttuminen. Allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kitalakihalkio (yksittäisiä tapauksia)

Kitalakihalkiolla tarkoitetaan suuontelon kattoon jäävää avannetta, jonka kautta ruokaa ja nestettä pääsee pusertumaan suuontelosta nenäonteloon. Halkiota esiintyy kaikilla roduilla, eniten kuitenkin lyhytkuonoisilla roduilla. Kitalakihalkion syitä ovat mm. sikiön kärsimä hapenpuute, muu trauma, lääke- tai myrkyvaikutus sikiöaikana (joka ajallisesti osuu hetkiin, jolloin kitalakiluulevyjen yhteen kasvun tulisi tapahtua) tai perinnöllinen geenivirhe, jonka yksilö on perinyt molemmilta vanhemmilta. Teoriassa osa kitalakihalkioista on kirurgisesti korjattavissa.

Vatsalaukunkiertymä (yksittäisiä tapauksia)

Vatsalaukun laajentuma ja kiertymä on lähinnä suurten ja syvärintaisten koirien ongelma. Vatsalaukku laajenee ja tämä tuntuu kovana turvotuksena heti viimeisen kylkiluun takana koiran oikealla puolella. Koira käyttäytyy levottomasti ja läähättää. Vatsalaukun kiertymässä laajentunut vatsalaukku kiertyy itsensä ympäri, elimistö joutuu shokkitilaan ja verenkierto häiriintyy. Hoitona on leikkaus, jossa vatsalaukku asetetaan alkuperäiseen asentonsa ja myös kiinnitetään vatsaontelon seinämään. Leikkaushoidosta huolimatta kaikki koirat eivät selviä.

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Piilokives voi sijaita vatsaontelossa tai nivuskanavassa. Piilokiveksistä koiraa ei Suomen Kennelliiton säännösten mukaisesti saa käyttää jalostukseen.

Piilokivesten poistamista suositellaan, sillä niihin liittyy syöpäriski. Kasvattajan tulee palauttaa kolmasosa kauppahinnasta, jos uroksen molemmat kivet eivät ole laskeutuneet. Kivesvikaa on raportoitu vuosien 2010-2021 välisenä aikana syntyneissä pentueissa olleen 6 uroksella.

Hammaspuutokset

Yleisin virhe purennassa on ensimmäisen välihampaan (P1) puutos (evolutiivinen kehitys). Hammaspuutoksia esiintyy kaikissa roduissa. Ne periytyvät todennäköisesti osittain dominantisti, joskin vian synty muutoin on monigeeninen. Siten osa hammaspuutoksisen koiran jälkeläisistä on myös hammaspuutoksellisia, joskaan eivät kaikki. Olisikin mahdollisuuksien mukaan vältettävä käyttämästä sellaisia koiria jalostukseen, joilta puuttuu useampia hampaita. Myös emän sairaus (ja väärä lääkitys) voivat aiheuttaa häiriöitä pentueen hampaiden kehittymiselle sikiövaiheessa.

Taulukko 17. Slovakiancuvaceilla raportoidut hammaspuutokset. Puutokset on poimittu jalostustarkastuslomakkeista ja näyttelyarvosteluista vuosien 2010-2021 ajalta.

Vasen ylä

Oikea ylä

M2	M1	P4	P3	P2	P1	C1	I1-6	C1	P1	P2	P3	P4	M1	M2
			2	2	1					3	5			

Vasen ala

Oikea ala

M3	M2	M1	P4	P3	P2	P1	I1-6	P1	P2	P3	P4	M1	M2	M3
					4			1	3					

Slovakiancuvacien hammaspuutokset ovat premolaarien P1 -P3 (väliposkihampaat) puutoksia. Näillä koirilla hammaspuutokset ovat olleet yksittäisiä. Alapurentoja raportoitiin 3 koiralla vuosien 2010-2021 välillä.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 18. Kuolinsyyt 2001-2021. Lähde: SKL KoiraNet kuolinsyytilasto. Poimittu 10.3.2022

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	11 vuotta 4 kuukautta	1
Iho ja korvasairaudet	8 vuotta 9 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	7 vuotta 3 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 0 kuukautta	25
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 0 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 0 kuukautta	3
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 2 kuukautta	4
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 2 kuukautta	13
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 4 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 3 kuukautta	8
Selkäsairaus	6 vuotta 0 kuukautta	4
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 11 kuukautta	3
Sydänsairaus	9 vuotta 4 kuukautta	4
Tapaturma tai liikennevahinko	2 vuotta 6 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 9 kuukautta	25
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	12 vuotta 10 kuukautta	2
Kuolin syytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 0 kuukautta	15
Kaikki yhteensä	8 vuotta 8 kuukautta	118

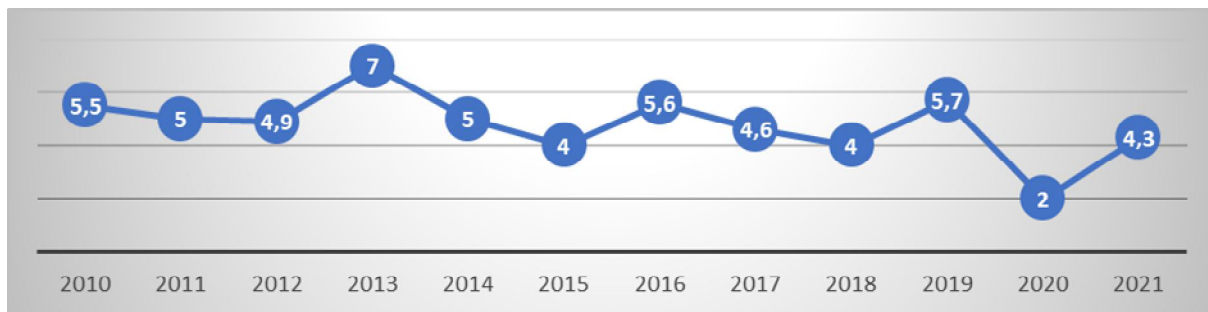
Slovakiancuvacien keskimääräinen elinikä on Kennelliiton KoiraNetin mukaan 8 vuotta 8 kuukautta. Tämän taulukon mukaan slovakiancuvacien yleisin kuolinsyy on vanhuus 21% ja Kasvainsairaudet, syöpä 21%. Syöpäsairauksissa keskimääräinen kuolin ikä on 9 vuotta.

Nuorella iällä (alle 5-vuotiaana) kuolinsyy on ollut useimmin tapaturma, liikennevahinko, luusto- tai nivelsairaus, vatsalaukunkiertymä, käytöshäiriöt tai selkäsairaus.

Rekisteriin on ilmoitettu vain 118 kuollutta cuvacia, joten tämä pieni määrä (9,47% rekisteröidyistä) ei kuvaa luotettavasti keskimääräistä elinikää.

4.3.4 Lisääntyminen

Kuva 4. Pentueiden keskokoot vuosien 2000-2021 välisenä aikana. Lähde SKL KoiraNet

Slovakiancuvacien Suomessa vuosina 2010-2021 syntyneiden pentueiden keskokoko on 4,8 pentua. Pentueiden keskokoko on hienoisessa laskussa. Yleisin pentuekoko tuona aikana oli 7 pentua/pentue. Pienin pentue on vain yksi pentu, suurin 10 pentua.

Kasvattajakyselyssä, koskien vuosien 2016-2021 välisenä aikana syntyneitä 10 pentueita, todetaan, että pentueissa on syntynyt kuolleena 3 pentua. Lisäksi ennen luovutusta lopetettuja pentuja on 2 kpl.

Rodun lisääntymisessä ei ole suuresti esiintynyt ongelmia. Pääosin slovakiancuvacit synnyttävät luonnollisesti ilman komplikaatioita ja hoitavat synnytyksen alusta loppuun asti itsenäisesti. Joihinkin keisarinleikkauksiin on jouduttu turvautumaan. Yleensä näissä tapauksissa pentu on virheasennosta johtuen estynyt tulemasta. Polttoheikkoutta rodussa ei ole tiettävästi esiintynyt.

Muutama pentu on raportoitu lopetetun synnyttäjän epämuodostuman, kuten kitalakihalkion vuoksi. Lisäksi myös sattuu onnettomuuksia, joissa emo vahingossa tukehduuttaa pennun makaamalla sen päällä.

Tiinehtymisvaikeuksia ei ole juurikaan nartuilla ollut.

Narttujen hoivakäyttäytyminen on käynnistynyt heti ja nartut ovat imettäneet pentueensa itse.

Urosten astumisissa ei ole havaittavissa suurempia ongelmia. Muutama uros ei ole kiinnittynyt narttuun astumisen päätteeksi. Yleensä slovakiancuvacuros astuu itsenäisesti, avustamatta.

Vuosien 2010- 2021 välisenä aikana on keinosiemennystä käytetty 7 kertaa, joka on 13% samalla aikavälillä rekisteröidystä 52 pentueesta.

Terveyskyselyyn 2021 vastatuilla nartuilla kahdella oli epäsäännölliset juoksut.

Valeraskauksia oli 14 (51%) nartuista. Oireet olivat 10 lievät ja 4 vahvat.

Kohtutulehduksen oli saanut kolme (11%) narttua.

Vastanneista yhdeksällä nartulla (33%) oli poistettu kohtu, joko tulehduksen, valeraskauksien tai kotona olevan uroksen vuoksi.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Slovakiancuvacilla ei ole sairauksille / lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Suurempia terveysongelmia ei rodulla ole, mutta lonkkavikaprosentti on suuri; n. 50 % kuvatuista koirista on C-, D-, tai E-lonkkaisia.

4.4 Ulkomuoto

Slovakiancuvac on tyypillinen vuoristokoira ja sillä on ravaajakoiran tiivis rakenne, komea olemus ja tiheä, valkoinen karvapeite. Slovakiancuvacin runko on suunnilleen suorakaiteen muotoinen ja sillä on vahvat, melko korkeat raajat ja voimakas luusto. Päässä leimaa-antavaa ovat tummanruskeat, soikeat, ilmeikkäät silmät ja tumma pigmentti kirsussa, huulissa ja silmien ympärillä. Korvat ovat korkealle kiinnittyneet, eteenpäin taittuneet ja pään myötäiset. Huulet ja silmäluomet ovat tiiviit ja purenta täydellinen ja leikkaava. Kaula on vahva, rinta leveä ja hyvin kaareutuneet kylkiluut muodostavat tilavan rintakehän. Eturaajat ovat suora-asentoiset ja pylväsmäiset, kädäpäät tiiviit ja soikeat. Takaosa on vahva ja neliömäinen, raajoissa on selvät kulmaukset. Häntä on alas kiinnittynyt, kintereeseen ulottuva, levossa alaspäin riippuva ja sikarinmuotoinen, liikkeessä häntä kaartuu lanteen yläpuolelle.

Slovakiancuvacin liikkeet ovat voimakkaasta rakenteesta huolimatta kevyet ja ketterät.

Liikkeet ovat edestä sekä takaa yhdensuuntaiset, askel on keskipitkä.

Karvapeite on tiheää ja väriltään valkoista, korvien tyvessä kellertävä vivahde on sallittua. Peitinkarva on tiheää ja pitkää, pohjavilla on hienoa ja tiheää. Peitinkarva rungossa on 5-15 cm:n pituista, kaulurin kohdalla tuuheinta (erityisesti uroksilla tiheä kaulus), muualla kohtalaisen laineikasta muodostaen selässä useita toisissaan kiinni olevia, poikittaisia laineita.

Säkäkorkeus uroksilla on 62-70 cm, nartuilla 59-65 cm.

Yksilöissä on jonkin verran poikkeavuutta rotumääritelmään verrattuna: Säkäkorkeuksissa on hajontaa, samoin mittasuhteissa, raajarakenteessa, luuston vahvuudessa sekä pigmenteissa, mutta kokonaisuutenaan rodun tilanne Suomessa on ulkomuodon osalta kohtuullisen hyvä. Yksilöiden rakenteissa ei ole nähtävissä sellaisia suuria yleisiä ongelmia, jotka estäisivät rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen.

Rotumääritelmä on kaikilta osin liioittelematon ja varsin tarkka, eikä se altista yksilöitä hyvinvointiongelmille.

Slovakiancuvac-harrastajat eivät ole erityisen näyttelyaktiiveja. Vuosittainen näyttelykäyntien lukumäärä on ollut 2010-2017 noin 100 näyttelykäyntiä, koronarajoitusten aiheuttama näyttelyiden peruuntumisen aikana 2020 käyntejä oli 17 ja 2021 käyntejä 32.

Kuva 5. 2010-2021 slovakiancuvacien näyttelykäyntien määrät.
(Koottu: SKL jalostustietojärjestelmästä)

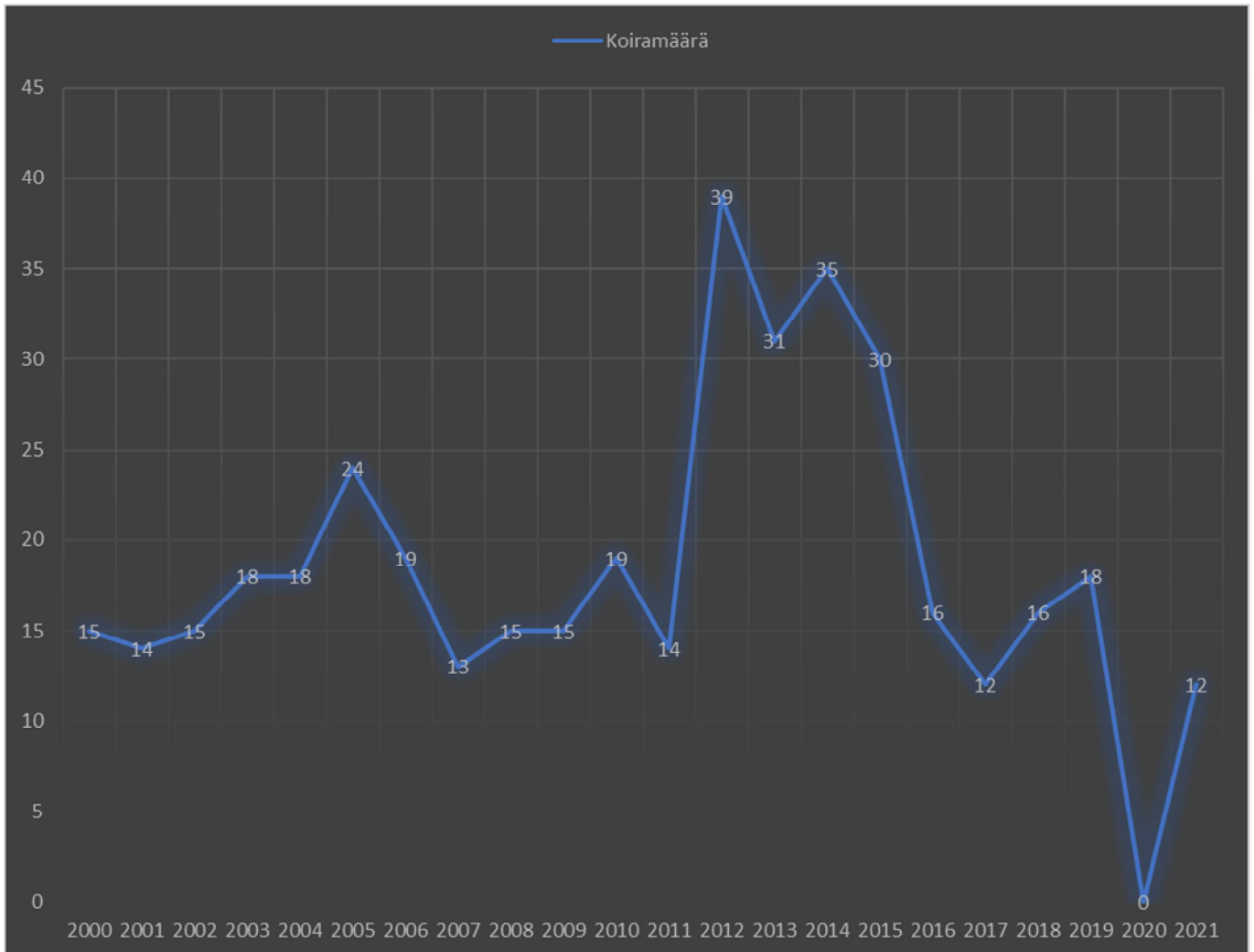
Slovakiancuvacien näyttelyistä saamat laatumaininnat ovat olleet valtaosiltaan ”erinomainen” tai ”erittäin hyvä”. Vuosien 2011-2021 välisenä aikana saaduista 1111 laatuarvostelusta 1039 (93,5%) oli erinomainen/erittäin hyvä.

Taulukko 19: Vuosittainen näyttely määrä, näyttelykäyntien määrä, paljonko määrästä on ollut uroksia ja paljonko narttuja (Uroksien ja narttujen ruudussa suluissa kuinka monta eri narttua ja urosta on vuoden aikana käynyt näyttelyssä), ja saadut laatuarvostelut. SA merkinnät vuodesta 2013 alkaen.

(Koottu: SKL jalostustietojärjestelmästä)

Vuosi	Näyttelyitä	Näyttelykäyntejä	Uroksia	Narttuja	SA	ERI	EH	H	T	HYL	EVA
2002	42	78	37	41	-	53	11	11	2	1	-
2003	26	67	33	34	-	47	19	1	1	-	-
2004	38	123	51	72	-	74	35	9	2	2	1
2005	51	174	72	102	-	115	44	11	2	1	1
2006	42	151	43	108	-	115	26	9	1	-	-
2007	44	114	32	82	-	67	34	7	3	1	2
2008	45	118	37	81	-	79	31	6	1	1	-
2009	45	149	47	102	-	93	41	13	-	2	-
2010	56	169	57	112	-	109	42	16	-	2	-
2011	49	154	47	107	-	114	32	5	2	1	-
2012	50	132	54	78	-	91	28	8	1	2	2
2013	46	152	58 (19)	94 (31)	77	110	32	6	2	-	2
2014	47	145	46 (18)	99 (29)	54	88	50	4	-	2	1
2015	43	104	26 (12)	78 (21)	64	81	16	3	-	1	1
2016	40	78	19 (9)	59 (15)	51	64	7	5	1	1	-
2017	44	104	33 (17)	74 (23)	53	75	33	1	-	-	2
2018	44	102	47 (21)	55 (20)	46	69	26	4	1	-	2
2019	44	88	37 (12)	51 (16)	49	65	15	5	2	2	-
2020	9	15	7 (6)	8 (5)	8	11	4	-	-	-	-
2021	16	31	13 (5)	18 (8)	18	21	7	2	-	-	1
yht.	821	2248	796	1455	420	1541	533	126	21	19	15

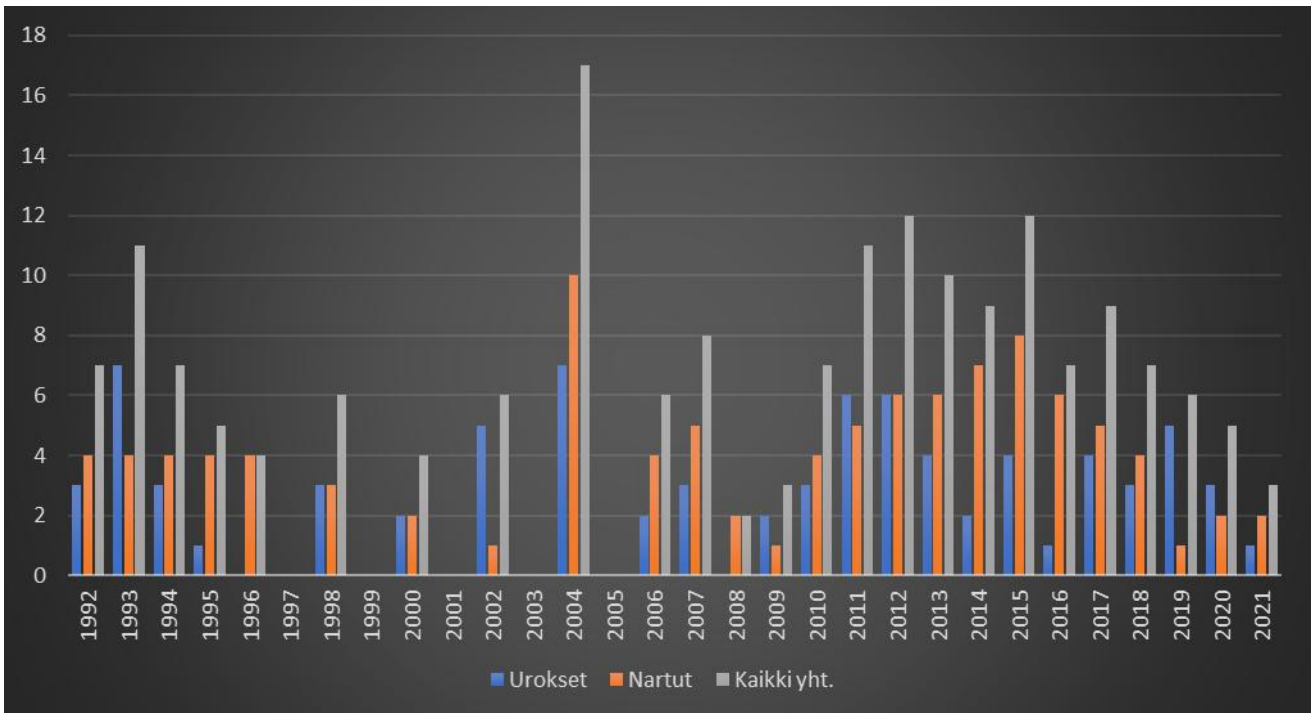
Kuva 6. Vuosien 2000-2021 Slovakianpaimenkoirayhdistys ry:n kesäpäivänäyttelyyn osallistuneiden koirien määrä (urokset, nartut ja pennut).

Pieni lukuisen rodun merkittävin näyttelytapahtuma on vuodesta 1977 lähtien vuosittain järjestetty kesäpäivänäyttely (epävirallinen). Tuomarit ovat olleet virallisia FCI:n nimeämiä tuomareita Suomesta ja ulkomailta tai tuomarikoulutuksessa olevia henkilöitä. Kesäpäivänäyttelyä ei järjestetty Covid-19 rajoitusten vuoksi vuonna 2020. Vuosien 2000-2021 välisenä aikana kesäpäivänäyttelyssä on arvosteltu 408 cuvacia.

Slovakianpaimenkoirayhdistys on järjestänyt jalostustarkastuksia vuodesta 1992 alkaen. Vuosien 1992-2021 välisenä aikana on jalostustarkastettu 186 (105 narttua ja 81 urosta) mikä on 14,8% prosenttia rekisteröidyistä slovakiancuvaceista.

Kuva 7. Vuosien 1992-2021 jalostustarkastetut slovakiancuvacit (urokset, nartut ja kaikki yhteensä vuosittain) (Lähde: Slovakianpaimenkoirayhdistys)

Vuosien 2017-2021 aikana on jalostustarkastettu jalostustarkastajaksi nimetyn ulkomuototuomarin toimesta 31 slovakiancuvacia. Jalostustarkastettujen yksilöiden määrä oli vuositasolla noin 10 koiraa. Määrää voidaan pitää erittäin suurena, kun se suhteutetaan rodun rekisteröintimääriin.

Yhdistyksen vuosittain järjestämän jalostustarkastustilaisuuden lisäksi on jalostustarkastus ollut mahdollista tehdä myös koiranäyttelyiden yhteydessä.

Jalostustarkastuslausunnot kuvineen julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla sekä jäsenlehdessä.

Jalostustarkastetut yksilöt edustavat hyvin Suomen slovakiancuvac kantaa (eroja mittasuhteissa, vahvuuksissa sekä pigmenteissä, yleistason ollessa silti kohtuullisen hyvä).

Ravaajakoiralle terve raajarakenne on perusedellytys, johon on kiinnitettävä huomiota. Terve raajarakenne mahdollistaa arjen hyvinvoinnin ja tyypillisen ulkomuodon. Koirien säkäkorkeuksissa sekä vahvuuksissa esiintyy jonkin verran hajontaa, jota tulee jatkuvasti seurata.

Kasvattajia pyydetään kiinnittämään huomiota polvikulmaan, koska puutteellinen polvikulma altistaa ristisideongelmille.

5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Slovakiancuvacien ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma JTO tuli voimaan 1990. Vuonna 1994 uusittiin vuonna 1990 tehty ensimmäinen JTO. Edellinen JTO oli voimassa

vuosina 2014-2018. Nykyinen päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 2019 – 2023.

Kasvattajat ovat aktivoineet kasvattiansa omistajia lonkka- ja kyynärpää kuvauksiin. Vuosien 2014-2018 välisenä aikana n. 50 % syntyneiden määrästä on lonkka- ja kyynärkuvattu. Taulukosta 20 voidaan todeta, että slovakiancuvacien lonkkatulokset ovat hienoisesti huonontuneet kuin myös lonkkakuvattujen määrä on tippunut.

Taulukko 20 osoittaa, että toteutuneista yhdistelmistä vanhempien terve/terve yhdistelmät ovat pysyneet ennallaan, terve/sairas yhdistelmissä on tapahtunut nousua ja sairassairas yhdistelmät ovat säilyneet ennallaan.

Lonkat (lähde: SKL KoiraNet) (lonkat A, B terve ja C, D, E sairassairas)

1994-2005	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	1994-2005	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	180	14	22	11	42	4	93	Yhteensä	52%	15%	24%	12%	45%	4%

terveiden osuus tutkituista 39% ja sairaiden osuus tutkituista 61%

2006-2010	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2006-2010	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	130	20	15	20	20	5	80	Yhteensä	62%	25%	19%	25%	25%	6%

terveiden osuus tutkituista 44% ja sairaiden osuus tutkituista 56%

2011-2013	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2011-2013	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	93	11	13	12	14	1	51	Yhteensä	55%	22%	25%	24%	27%	2%

terveiden osuus tutkituista 47% ja sairaiden osuus tutkituista 53%

Edellisen JTO:n aikainen tilanne lonkkakuvattujen osalta:

2014-2018	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2014-2018	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	109	12	12	15	6	7	52	Yhteensä	48%	23%	23%	29%	12%	13%

terveiden osuus tutkituista 46% ja sairaiden osuus tutkituista 54%

Voimassa olevan PEVISAN:n tämänhetkinen tilanne lonkkakuvattujen osalta:

2019-2021	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä	2019-2021	Tutkittu	A	B	C	D	E
Yhteensä	55	2	5	3	2	0	12	Yhteensä	22%	17%	42%	25%	17%	0%

terveiden osuus tutkituista 59% ja sairaiden osuus tutkituista 42%.

Yhteenveto yhdistelmien vanhempien lonkkaniveltuloksista eri Pevisa ajanjaksoilta.

(lähde: SKL KoiraNet) (lonkat A, B terve ja C, D, E sairassairas)

Vuodet	Terve/Terve	Terve/Sairas	Sairas/Sairas
1994-2005	7	11	9
2006-2010	8	8	3
2011-2013	6	7	2
2014-2018	6	13	2

Voimassa olevan PEVISAN:n tämänhetkinen tilanne koskien pentueiden vanhempia:

Vuodet	Terve/Terve	Terve/Sairas	Sairas/Sairas
2019-	4	9	2

Lonkkanivelen kuvaustulokset ovat olleet heikompia kuin Slovakiassa ja Saksassa.

Vuoden 2008 yleiskokouksessa päätettiin rodun JTO:aan lisätä suositus jalostuskoirien kilpirauhastestauksesta, mikä on edelleen voimassa.

Voidaan todeta, että sellaisten pentueiden määrä, joissa molemmat vanhemmat on kilpirauhastestattu, on noussut. Jalostustoimikunta on koonnut kilpirauhastestattujen koirien tuloksia, kun kasvattaja on ilmoittanut pentueen yhdistyksen pentuvälitykseen tai koiran omistaja/kasvattaja on ilmoittanut testin tuloksen jalostustoimikunnalle.

Rodun pentumäärät ovat vaihdelleet vuosittain voimakkaasti

Kasvattajat ovat huomioineet geenipoolin laajentamisen tuomalla jalostusmateriaalia ulkomailta.

Yksittäisen koiran liikakäyttöä on pystytty välttämään. Vain yhden yksittäisen koiran jälkeläismäärä on ylittänyt yhdistyksen suosituksen (20 pentua tai 3 pentuetta) vuoden 2010 jälkeen, jolloin suositus JTO:aan lisättiin.

Ensimmäinen slovakiancuvacien terveys- ja kasvattajakysely on toteutettu keväällä 2012 ja sen ylläpitoa on jatkettu. Jalostustoimikunta toimitti kasvattajille kyselyn alkuvuonna 2017 koskien Suomessa vuosina 2006-2016 syntyneitä pentueita.

Slovakianpaimenkoirayhdistys ry järjesti vuonna 2015 Kasvattajapäivän ja vuonna 2016 Koiran omistajanpäivän.

Vuosittaisia näyttelykäyntejä on viime vuosina ollut noin 100.

Valtaosa koirista on saanut laatuarvosanaksi ”erittäin hyvän” tai ”erinomaisen”.

Suomalaiskoiria on esitetty erinomaisin tuloksin myös ulkomaisissa näyttelyissä.

Vuosien 2006-2021 aikana on jalostustarkastettu 186 slovakiancuvacia (lisäksi 2 epävirallisesti nuoren iän vuoksi). Tätä voidaan pitää koirapopulaation kokoon nähden hyvänä määränä. Jalostustarkastuskertomukset ovat antaneet tärkeää tietoa koirakannasta ja tietoja on pyritty käyttämään jalostusvalinnoissa hyödyksi.

Yhteenvetona koiranäyttelyarvosteluiden sekä jalostustarkastuskertomusten pohjalta voidaan todeta, että koirien mittasuhteet sekä tervetarkenteisuus ovat parantuneet vuosien saatossa, samoin koirien käyttäytymisen on valtaosin todettu olleen rodunomaista.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Urosten jälkeläistilasto

Taulukossa 21. näkyy vuosina 2012 - 2021 syntyneiden urosten jälkeläismäärä, toisen polven jälkeläisten (jälkeläistenjälkeläisen) määrä ja tutkittujen jälkeläisten määrä ja kuvaustulokset.

Vuosina 2012 - 2021 syntyneistä uroksista on käytetty jalostukseen 12 yksilöä, joista kahta yksilöä on käytetty useammin kuin kerran. Näillä 12 uroksella on yhteensä 79 jälkeläistä, mikä on 38% prosenttia vuosina 2012 - 2021 rekisteröidyistä kotimaisista 207 pennusta. Yhdellä uroksella on 5 pentuetta, yhdellä uroksella kaksi pentuetta ja 10 uroksella on yksi pentue.

Näistä 12 uroksesta tuonteja on kolme ja ulkolaisia uroksia kaksi.

12 käytetyn uroksen (synt.2012 - 2021) jälkeläismäärä toisessa polvessa on 15 pentua.

Kyseisistä 12 uroksesta valioita on kolme ja jalostustarkastettuja kahdeksan.

Lonkkien terveystulokset urosten synt. 2012 - 2021 tutkituista jälkeläisistä huonomman kuin A tai B tuloksen on saanut 13 kpl eli 59 %, (sairaas), joka on 6% enemmän kuin rodun keskiarvo 53 % (2012 – 2021).

Kyynärnivelten osalta 1 tai huonomman arvosanan on saanut yksi jälkeläinen (5%), joka on vähemmän kuin rodun keskiarvo 6% (2012–2021).

Taulukko 21. Uros, uroksen pentu -ja pentuemäärä, jälkeläisten määrä toisessa polvessa, lonkka -ja kyynärtutkittujen määrä ja sairaiden jälkeläisten määrä tutkituista 2012-2021 (lähde KoiraNet SKL, poimittu 31.12.2021)

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	SNOWWHITE COWBOYS CHAMPION	2013	5	21	5	0	7	6	33%	86%	7	0	33%	0%
2	SNOWWHITE COWBOYS CASPER	2013	2	15	0	9	3	2	20%	67%	3	0	20%	0%
3	AMOS	2012	1	10	0	0	1	0	10%	0%	1	0	10%	0%
4	JÄÄLINNAN SYDÄNTEN MURSKAAJA	2017	1	7	7	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
5	SNOWWHITE COWBOYS ENRICO	2016	1	6	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
6	HORACIO ORLICKY TALISMAN	2012	1	4	0	6	3	0	75%	0%	3	1	75%	33%
7	TATRANKAUNOTTAREN BEAR APOLLON	2016	1	4	0	0	2	2	50%	100%	2	0	50%	0%
8	VALENTYN ORLICKY TALISMAN	2017	1	4	0	0	2	1	50%	50%	2	0	50%	0%
9	UNCLE MAYLO VON DER STOCKACHER HALDE	2016	1	4	0	0	1	0	25%	0%	1	0	25%	0%
10	JACKPOT Z OPPIDDA LUGHTWINE	2016	1	2	0	0	2	1	100%	50%	2	0	100%	0%
11	HALTIAVUOREN GASPAN	2015	1	1	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
12	IVAR JANIN RANC	2015	1	1	0	0	1	1	100%	100%	1	0	100%	0%

Narttujen jälkeläistilasto

Taulukko kuvaa vuosina 2012 - 2021 syntyneiden narttujen jälkeläismäärä, toisen polven jälkeläisten (jälkeläistenjälkeläisen) määrä ja tutkittujen jälkeläisten määrä sekä kuvaustulokset.

Vuosina 2012 - 2021 syntyneistä nartuista on käytetty jalostukseen 14 yksilöä, joista neljää yksilöä on käytetty useammin kuin kerran. Näillä 14 nartulla on yhteensä 91 jälkeläistä, mikä on 43,96% prosenttia vuosina 2012 - 2021 aikana rekisteröidyistä kotimaisista 207 pennusta. Kahdella nartulla on ollut kolme pentuetta, kahdella nartulla kaksi pentuetta ja

10 nartulla on yksi pentue.

Näistä 14 nartusta tuonteja on kaksi.

14 käytetyn nartun (synt.2012 - 2021) jälkeläismäärä toisessa polvessa on 26 pentua).

Näistä 14 nartusta valioita on yhdeksän ja jalostustarkastettuja kymmenen.

Lonkkien (kohdalla) terveystulokset narttujen (synt.2012 - 2021) tutkituista jälkeläisistä huonomman kuin A tai B tuloksen on saanut 19 kpl eli 65,5 %,(sairaat), mikä on 12,5 % enemmän kuin rodun keskiarvo 53 % (2012–2021).

Kyynärnivelten osalta 1 tai huonomman arvosanan on saanut yksi jälkeläinen (3,45 %), mikä on 2,55% vähemmän kuin rodun keskiarvo 6% (2012–2021).

Taulukko 22. Narttu, nartun pentu -ja pentuemäärä, nartun jälkeläismäärä toisessa polvessa, lonkka -ja kyynärtutkittujen määrä ja sairaat tutkitut jälkeläiset (lkm/%) 2012-2021 (lähde KoiraNet SKL, poimittu 31.12.2021)

#	Narttu	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	<u>KALLIOVAARAN ÅSA PRINCOVA</u>	2012	3	14	0	0	2	2	14%	100%	2	0	14%	0%
2	<u>KALLIOVAARAN BEBETA PRINCOVA</u>	2014	2	11	7	0	2	2	18%	100%	2	0	18%	0%
3	<u>SNOWHITE COWBOYS EVANESCENCE</u>	2016	1	10	0	0	1	0	10%	0%	1	0	10%	0%
4	<u>ENCHANTED GUARDIAN ATARINA</u>	2018	1	9	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
5	<u>TATRANKAUNOTTAREN ATARA CASUSE</u>	2013	3	9	0	0	7	6	78%	86%	7	0	78%	0%
6	<u>TATRANKAUNOTTAREN ANABELYZ CASUSE</u>	2013	1	7	0	4	3	1	43%	33%	3	0	43%	0%
7	<u>IDA POD KOCNO</u>	2012	2	6	0	0	3	2	50%	67%	3	0	50%	0%
8	<u>ZATRAVIN HILLA</u>	2016	1	6	0	9	3	2	50%	67%	3	0	50%	0%
9	<u>CLEOPATRA ANJELI U ZUZKY</u>	2019	1	5	5	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
10	<u>SNOWHITE COWBOYS ECUADOR</u>	2016	1	4	0	0	2	1	50%	50%	2	0	50%	0%
11	<u>TATRANKAUNOTTAREN AURELIA CASUSE</u>	2013	1	4	0	0	2	2	50%	100%	2	0	50%	0%
12	<u>ZATRAVIN ELSA</u>	2012	1	4	0	6	3	0	75%	0%	3	1	75%	33%
13	<u>ITALO MISS ELYCEE</u>	2014	1	1	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*
14	<u>JÄÄLINNAN KUUN HALTIATAR</u>	2012	1	1	0	7	1	1	100%	100%	1	0	100%	0%

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Yksittäisen koiran jälkeläisten osuus säilyy alle 20, mikä tällä hetkellä vastaa 6% viiden vuoden rekisteröinneistä.	Tiedotetaan asiasta. JTO on esillä yhdistyksen www sivuilla.	Vain yhdellä koiralla ylittyi 20 jälkeläismäärä ajanjaksolla 2014-2018 ja tämäkin koiran viimeisen pentueen kohdalla.
Saadaan terveystuloksia luuston ja kilpirauhastestien osalta.	PEVISAn raja-arvo D. D-lonkkaiselle vain terve (A, B). Kynärien raja-arvo 1. 1 kynärille vain terve (0). Yhdistys tuki luustokuvauksia /kilpirauhastestausta 30€/koira.	Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä on lonkkatutkittu 48%. Tervelonkkaisten (A ja B) osuus 46%. Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä on kynärtutkittu 49%. Tervekynäristen (0) osuus 92%. Vuosina 2014-2018 tehdyistä yhdistelmistä 8 yhdistelmää, joissa molemmat vanhemmat oli kilpirauhastestattu, 8 yhdistelmää, joissa kumpaakaan vanhempaa ei ollut kilpirauhastestattu ja 4 yhdistelmää, joissa toinen vanhempi oli testattu. Tuloksia yhdistykselle toimitettiin 22 kpl (2014-2018)
4 polven sukusiitosprosentti ei yhdistelmissä ylitä 6,25 %.	Tiedotettiin sukusiitoksesta.	TOTEUTUI Vuosina 2014-2018 välisenä aikana syntyneiden pentueiden vanhempien sukusiitos ei ylittynyt yhdessäkään pentueessa. 21 syntyneestä pentueesta 15:sta (71,5%) sukusiitosprosentti 4 polvella oli 0,00%
Uusinta yhdistelmiä ei suositella tehtäväksi.	Tiedotettiin uusintayhdistelmistä	JTO:n aikana tehtiin 1 uusinta yhdistelmä.
Jalostukseen käytettävä koira tulisi olla näyttelyssä esitetty ja jalostustarkastettu.	Yhdistys järjesti vuosittain (2014-2018) jalostustarkastuksen ja koiria oli myös mahdollista tarkastuttaa näyttelyiden yhteydessä (missä tämä oli mahdollista).	Vuosien 2014-2018 aikana syntyneistä yhdistelmistä oli 14/21 (66,6%) joista molemmat vanhemmat oli jalostustarkastettu ja näyttelyissä käytetty. Ainoastaan yhdessä yhdistelmässä urosta ei ollut käytetty jalostustarkastuksessa eikä näyttelyssä. Vuosien 2014-2018 aikana jalostustarkastettiin 44 cuvacia.

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Nykyään slovakiancuvacit toimivat enemmän aluevartijoina kuin eläinvahteina. Rotu on kuitenkin säilyttänyt käyttöominaisuutensa.

Slovakiancuvacin säilytettäviä hyviä puolia ovat terverakenteisuus, rodunomainen luonne ja käyttöominaisuudet.

Rotuyhdistyksen jalostuksen tavoitteena on terveen, terverakenteisen, ja rotumääritelmän mukaisen cuvac-kannan kehittäminen sekä rodunomaisten käyttöominaisuuksien ylläpitäminen. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet v. 2019 – 2023 ovat toteutuneet. Vuosittaisessa pentumäärässä on merkittävää vaihtelua.

Luonneominaisuuksia aletaan kartoittamaan käyttäytymisen jalostustarkastuksella (luonneprofiili).

Selkäkuvaukset lisätään yhdistyksen jalostussuositukseen, koska selkäkuvauksissa on ilmennyt poikkeamia (LTV, spondyloosi).

Tavoitteena on tukea kasvattajia suunnitelmallisessa rodunjaloituksessa tehostamalla tiedotusta ja informaatiota jalostuksesta ja cuvacien terveystilanteesta yhdistyksen uusien kotisivujen jäsenosion sekä jäsenpostien avulla. Lisätään jalostusta koskevien artikkelien määrää jäsenlehdessä.

Tavoiteohjelman ja terveystutkimusten avulla pyritään ehkäisemään koiran elinvoimaisuutta alentavien tai elämänlaatua heikentävien periytyvien vikojen tai sairauksien leviämistä rodun kantaan. Tehostetaan tiedotusta jäsenistölle.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä geenipohjaan, terveyteen ja luonteeseen rodunomaista ulkonäköä unohtamatta. Tehostetaan tiedotusta jäsenlehdessä, jäsenposteissa ja jalostustoimikunnan järjestämissä tilaisuuksissa kasvattajille ja jäsenistölle.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Rotuyhdistys suosittelee, että jalostukseen käytetään A-, B- ja C-lonkkaisia koiria.

Rotuyhdistys suosittelee kyynärnivelten osalta seuraavaa: tavoitteena on tehdä terve – terve yhdistelmät, mutta myös kyynärniveltuloksen 1 saanutta koiraa voidaan käyttää jalostukseen, jos toinen vanhemmista on tutkitusti terve.

Kasvattajia pyydetään kiinnittämään huomiota polvikulmaan, koska puutteellinen polvikulma altistaa ristisideongelmille.

Yhdistys suosittelee jalostuskoirien selkien kuvaamista. Suositus on, että vähintään kaikki jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin välimuotoisen lanneristinikaman (LTV), nikamaepämuodostumien (VA) sekä spondyloosin (SP) osalta 1.1.2024 alkaen.

Jalostukseen voidaan käyttää oireettomia koiria, jotka on kuvattu ennen 31.12.2023.

1.1.2024 alkaen selkälausunnon LTV1-LTV4 saanut koira suositellaan yhdistämään vain LTV0 koiran kanssa. Jalostukseen alkaen ei voida suositella käytettävän koiraa, jolla on selkälausunto SP1-SP4. VA1 lausunnon saanut koira suositellaan yhdistämään VA0 koiran kanssa. VA2-VA4 lausunnon saaneita koiria ei suositella käytettävän jalostukseen.

Rotuyhdistys suosittelee jalostuskoirien kilpirauhastestausta, ja suositellaan, ettei jalostukseen käytettävän koiran kilpirauhastetitulos ole yhtä (1) vuotta vanhempi. Kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta suositellaan testattavaksi T4 ja TSH -arvot. Kilpirauhastesti suositellaan otettavaksi aamun paastoverinäytteestä.

Rotuyhdistys suosittelee, että kahta ääniarkaa yksilöä ei yhdistetä toisiinsa.

Rotuyhdistys suosittelee yksittäisen koiran jälkeläismääräksi enintään 20 pentua.

Suosittelaa, ettei 5 polven sukusiitosprosentti yhdistelmissä ylitä 6,25 %.

Suosittelaa, ettei uusintayhdistelmiä tehdä.

Jalostukseen käytettävä koira tulisi olla jalostustarkastettu ja mieluusti näyttelyssä esitetty.

Jalostukseen käytettävän nartun tulisi olla yli 2-vuotias ja alle 5-vuotias saadessaan ensimmäiset pennut. Suositellaan, että yli 8-vuotiasta narttua ei käytettäisi jalostukseen.

Jalostukseen ei tulisi käyttää koiraa, jolla on rotumääritelmän mukainen hylkäävä virhe.

PEVISA-vaatimukset:

Koiralla tulee olla astutushetkellä lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C. Astutushetkellä koiralla tulee olla myös kyynärnivellausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1. Jos toisella vanhemmista on kyynärniveldysplasian aste 1, toisen vanhemman kyynärniveldysplasian aste tulee olla 0. Alaikäraja lonkka- ja kyynärnivelukuvauksiin on 18 kk.

Ulkomaisilta uroksilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön päämääränä on slovakiancuvacien PEVISA-ohjelman jatkuminen myös tulevina vuosina.

Keväällä 2012 tehtyjä terveys- ja kasvattajakyselyitä on uudistettu syksyllä 2021. Terveys-, kasvattaja- ja pentukyselyitä täydennetään vuosittain. Kyselyjen tulokset julkistetaan vuosittain tilastoina.

Kasvattajia ohjataan tarkistamaan koiriensa ääniherkkyys erityisesti ennen mahdollista jalostuskäyttöä.

Järjestetään jalostustarkastus joka toinen vuosi, tarvittaessa useammin.

Osallistutaan ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin.

Slovakianpaimenkoirayhdistyksen jalostustoimikunta järjestää jalostusta käsitteleviä koulutustilaisuuksia ja tiedottaa SKL:n järjestämistä koulutustilaisuuksista jäsenistölle.

Pyritään lisäämään rodun tunnettavuutta.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet:

Tuontikoirien käyttö geenipoolin laajentamiseksi.

Yleinen terveystilanne hyvä.

Kaikki rodun kasvattajat rotua harrastavan yhdistyksen jäseniä.

Ei rekisteröimättömiä slovakiancuvaceja.

Erinomainen kansainvälinen näyttelymenestys.

Heikkoudet:

Maailmanlaajuisesti pieni populaatio ja kapea geenipohja.

Etäisyyden aiheuttamat kustannukset kansainvälisessä yhteistyössä.

Vähäinen kasvattajien lukumäärä.

Kuvattujen koirien lonkkatulokset keskimäärin C

Terveystutkimustulokset eri maissa eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Pentumäärän lasku.

Mahdollisuudet:

Suunnitelmallisuus jalostuksessa geenipoolin säilyttämiseksi Suomessa.

Kansainvälinen jalostusyhteistyö rodun geenipoolin säilyttämiseksi.

Henkilökohtaisten kansainvälisten kontaktien hyödyntäminen, jalostuksellisen vuorovaikutuksen/keskustelun lisääminen suomalaisten kasvattajien keskuudessa.

Pentuemäärän säilyttäminen ja tuki kasvattajille.

Tiedonkeräys rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta alue- ja eläinvahtina.

Rodun toiminta alkuperäisessä käyttötarkoituksessa alue- ja eläinvahtina lisääntyy ja pentujen kysyntä kasvaa tämän myötä.

Uhkat:

Geenipoolin kaventuminen entisestään.

Uusien sairauksien ilmaantuminen.

Sukusiitosprosenttien nouseminen yhdistelmissä.

Pentuemäärän jatkuva lasku.

Rodunomaisten piirteiden heikentymisen seurauksena suurten valkoisten yhdennäköisyys.

Kasvattajien erilaiset painotukset jalostuksessa saattavat vaikeuttaa yhteistyötä.

Taulukko 23. Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Tuontikoirien terveystaustojen tuntemattomuus	Terveystutkimustulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia	Yhteistyö tuontimaiden kasvattajien kanssa.	Tuodaan koiria vain tutkituista vanhemmista. Pyydetään lausunto tutkimustuloksista myös Suomesta Käytetään tuonteja harkiten ja tutkitaan jälkeläisiä aktiivisesti.	Perinnöllisiä sairauksia tai vikoja tulee lisää Suomen kantaan.
Geenipohjan pieneneminen	Samojen koirien ja sukujen liiallinen käyttö.	Oman kasvatustyön suunnitelmallisuus ottaen huomioon rodun jatkuvuus.	Käytetään useampia koiria siitokseen ja hyödynnetään koiramateriaalia tasaisesti.	Sukusiittoisuus ja sen tuomat ongelmat lisääntyvät.
Lonkka- ja kyynärniveltilanne huononevat	Jalostusvalinnoilla ei pyritä parantamaan nykyistä tilannetta.	Kasvattajille ja pennunostajille tietoa lonkka- ja kyynärniveleriskeistä, niiden periytyvyydestä, oikeasta ruokinnasta ja liikunnasta.	Kannustetaan koirien terveystutkimuksiin	Koirat alkavat oireilla enemmän. Koiria lopetetaan niveloireiden vuoksi. Jalostusmateriaali vähenee entisestään.
Koiria ei käytetä näyttelyissä eikä jalostustarkastuksissa	Kynnys osallistua on liian suuri.	Yhdistys ja kasvattajat informoivat jalostustarkastuksen ja näyttelyiden tärkeydestä.	Järjestetään jalostustarkastusmahdollisuuksia ja yhdistys sekä kasvattajat informoivat tapahtumista.	Rotu jää tuntemattomaksi. Yhdistys ja kasvattajat eivät saa tietoa rodun tasosta.

Kasvattajien yhteistyön puute	Erilaiset painotukset jalostuksessa.	Yhdistys pyrkii järjestämään kasvattajille yhteisiä tilaisuuksia.	Järjestetään yhdistyksen tapahtumissa kasvattajille mahdollisuuksia keskusteluihin rodun jalostuksesta.	Rodun kasvattajamäärä pienenee. Rodun geenipohja kapenee.
Alkuperäisten käyttöominaisuuksien heikkeneminen ja ulkomuotoon perustuvan jalostuksen lisääntyminen	Ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota jalostuskoirien luonteesiin, terveyteen ja rakenteeseen.	Rodunomaisen jalostusmateriaalin käyttö jalostuksessa.	Jaetaan informaatiota oikeantyyppisestä luonteesta ja rohkaistaan ulkomuototuomareita kiinnittämään huomiota koiran käyttäytymiseen näyttelytilanteessa. Käyttäytymisen jalostustarkastusten järjestäminen.	Rodunomainen luonne häviää.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Seuranta tapahtuu yhdistyskokouksissa hallituksen antaessa kuluneen vuoden toimintakertomuksen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman. Jalostustoimikunnan toimintakertomus ja toimintasuunnitelma esitetään myös yhdistyskokouksessa.

JTO:n toteutumisen jatkuva seuranta ja päivittäminen. Tiedotus jäsenlehdessä ja jäsenposteissa.

Rotua harrastava yhdistys seuraa, millä tavoin PEVISA-säännön rajoitukset vaikuttavat rodun kehitykseen.

Terveyskyselyihin tulleiden vastausten analysointi ja tiedotus kasvattajille sekä harrastajille. Yhteenveto julkaistaan yhdistyksen julkaisemassa Meidän Čuvač-lehdessä ja/tai jäsenpostissa.

Jalostustarkastusten järjestäminen joka toinen vuosi tai tarvittaessa.

Jalostustoimikuntaa koulutetaan, ja rotujärjestö sekä rotua harrastava yhdistys tukevat jalostustoimikuntaa sen työssä.

7 LÄHTEET

Slovakiancuvacin rotumääritelmä, hyväksytty FCI 18.8.1965, käännös SKL-FKK 2.9.1993
 Taulukot KoiraNet (SKL, Suomen Kennelliitto), Slovakianpaimenkoirayhdistys
 Sukusiitosprosentti, (SKL, Suomen Kennelliitto), MMT Katariina Mäki
 Lonkkaniveldysplasia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Anu Lappalainen
 Kyynärniveldysplasia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Anu Lappalainen
 Koiran epilepsia, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Nina Menna
 Kilpirauhasen vajaatoiminta, (SKL, Suomen Kennelliitto), EII Nina Menna
 Luonnetestitietokanta, Jorma Lankinen
 Schoke, T.A. (2000) Herdenschutzhund. Berlin: Parey
 Beckman, G. (2002) Die alten Hirtenhund. Lüneburg: Cadmos

8 LIITTEET

Rotumääritelmä	https://www.kennelliitto.fi/files/slovakiancuvac
Luonneprofiili	https://www.kennelliitto.fi/files/slovakiancuvac-kaytt-jaltark-ihanneprofiili
Kasvattajakysely	https://www.cuvac.fi/kyselyt/kasvattajakysely/
Luonnekysely	https://www.cuvac.fi/kyselyt/luonnekysely/
Terveyskysely	https://www.cuvac.fi/kyselyt/terveyskysely/
Jalostustarkastuslomake	https://www.cuvac.fi/jalostus/jalostustarkistukset/